

ΑΦΙΕΡΩΜΑ: Δέκα χρόνια μετά την Αγία και Μεγάλη Σύνοδο στην Κρήτη - Ένα ιστορικό ορόσημο για την Ορθοδοξία στον 21ο αιώνα

[/ Αφιερώματα / Γενικά Θέματα / Ειδήσεις και Ανακοινώσεις](#)

Σήμερα 16 Ιουνίου συμπληρώνονται δέκα χρόνια από τη συνεδρίαση της Αγίας και Μεγάλης Συνόδου της Κρήτης, η οποία αποτελεί το μοναδικό γεγονός αυτού του είδους μέχρι στιγμής σε αυτόν τον αιώνα. Η Αγία και Μεγάλη Σύνοδος της Ορθόδοξης Εκκλησίας συγκέντρωσε στο νησί της Κρήτης Προκαθημένους και Ιεράρχες δέκα εκ των συνολικά 14 Πατριαρχείων και Ορθοδόξων Εκκλησιών.

Επιμέλεια: Νικόλαος Ζαΐμης

Οι εργασίες δεν επικεντρώθηκαν σε λειτουργικά ή δογματικά ζητήματα, αλλά στην Ορθόδοξη αποστολή σε έναν παγκοσμιοποιημένο και εκκοσμικευμένο κόσμο. Η Αγία και Μεγάλη Σύνοδος πραγματοποιήθηκε στην Ορθόδοξη Ακαδημία Κρήτης, από 16 έως 26 Ιουνίου 2016, υπό την προεδρία του Οικουμενικού Πατριάρχη κ.κ. Βαρθολομαίου. Συνολικά έλαβαν μέρος 350 μέλη, ενώ στον αριθμό αυτό, προστέθηκε μεγάλος αριθμός δημοσιογράφων και τηλεοπτικών συνεργείων.

Ποιοι συμμετείχαν - Τα θέματα που συζητήθηκαν

Σε αυτή συμμετείχαν το Οικουμενικό Πατριαρχείο, το Πατριαρχείο Αλεξανδρείας, το Πατριαρχείο Ιεροσολύμων, το Πατριαρχείο Σερβίας, το Πατριαρχείο Ρουμανίας, η Εκκλησία της Κύπρου, η Εκκλησία της Ελλάδος, η Εκκλησία της Πολωνίας, η Εκκλησία της Αλβανίας και η Εκκλησία Τσεχίας και Σλοβακίας.

Των εργασιών προηγήθηκε, μεταξύ 9 και 16 Ιουνίου, η συνεδρίαση μιας επιτροπής εργασίας για τη σύνταξη του Μηνύματος της Αγίας και Μεγάλης Συνόδου. Η Εγκύκλιος της Αγίας και Μεγάλης Συνόδου, ένα σύνθετο και τελικό έγγραφο, αποτέλεσε το κλειδί για την ανάγνωση όλων των εγκριθέντων εγγράφων.

Κατόπιν συζητήσεων, η Σύνοδος ενέκρινε και δημοσίευσε τα εξής κείμενα:

- Εγκύκλιος της Αγίας και Μεγάλης Συνόδου της Ορθοδόξου Εκκλησίας
- Μήνυμα της Αγίας και Μεγάλης Συνόδου της Ορθοδόξου Εκκλησίας
- Η σπουδαιότητα της νηστείας και η τήρησις αυτής σήμερα
- Σχέσεις της Ορθοδόξου Εκκλησίας προς τον λοιπόν χριστιανικόν κόσμον
- Το αυτόνομον και ο τρόπος ανακηρύξεως αυτού
- Η Ορθόδοξος Διασπορά
- Το μυστήριο του Γάμου και τα κωλύματα αυτού
- Η αποστολή της Ορθοδόξου Εκκλησίας εν τω συγχρόνῳ κόσμῳ

Οι απόντες και το μήνυμα του Οικουμενικού Πατριάρχη δέκα χρόνια μετά

Δεν συμμετείχαν τα Πατριαρχεία Αντιοχείας, Μόσχας, Βουλγαρίας και Γεωργίας. [Σε πρόσφατη ομιλία του ο Οικουμενικός Πατριάρχης κ.κ. Βαρθολομαίος](#), δέκα χρόνια μετά την σύγκληση της Αγίας και Μεγάλης Συνόδου, αποκάλεσε ως

ιστορικό γεγονός για το οποίο καυχάται και δοξάζει τον Θεό. Παράλληλα, κάλεσε τις τέσσερις Εκκλησίες που δεν συμμετείχαν “να μελετήσουν εκ νέου τα έξι κείμενα – αποφάσεις της Συνόδου, καθώς και την Εγκύκλιο και το Μήνυμα αυτής, και να προχωρήσουν συνοδικώς εις την υιοθέτησίν των. Η πράξις αυτή συνιστά την μόνη ενδεδειγμένη απάντησι και προσήκουσα έκφρασι σεβασμού των κόπων των εκπροσώπων και των Προκατόχων των, αλλά και των θυσιών δεκαετιών, εις τας οποίας υπεβλήθημεν όλαι αι Ορθόδοξοι Εκκλησίαι, με πρωτοστατούσαν την Αγίαν του Χριστού Μεγάλην Εκκλησίαν, η οποία αντιλαμβάνεται τα πρεσβεία της όχι ως προνόμια, αλλά ως ευθύνες θυσιαστικής διακονίας της ενότητος και ευσταθείας των Αγίων του Θεού Εκκλησιών”.

Τα Πατριαρχεία Βουλγαρίας και Γεωργίας, δηλαδή οι δύο εκ των τεσσάρων Εκκλησιών που δεν προσήλθαν στην Αγία και Μεγάλη Σύνοδο, έχουν πλέον νέους Προκαθημένους καθώς τους μακαριστούς Προκατόχους τους Βουλγαρίας Νεόφυτο και Γεωργίας Ηλία Β΄ διαδέχθηκαν μετά τις εκδημίες τους οι νυν Πατριάρχες Δανιήλ και Σίο Γ΄ αντίστοιχα.

Το Μήνυμα και η Εγκύκλιος της Αγίας και Μεγάλης Συνόδου

Η τελική [υιοθέτηση του Μηνύματος](#) και της Εγκυκλίου έλαβε χώρα κατά τη συνεδρίαση εργασίας της 24ης Ιουνίου 2016. Το κείμενο του Μηνύματος αναγνώστηκε στην Ιερά Λειτουργία που τελέστηκε κατά το πέρας των εργασιών της Αγίας και Μεγάλης Συνόδου, την Κυριακή των Αγίων Πάντων.

Αναλυτικά η Εγκύκλιος της Αγίας και Μεγάλης Συνόδου:

Εἰς τό ὄνομα τοῦ Πατρὸς καί τοῦ Υἱοῦ καί τοῦ Ἁγίου Πνεύματος

Ὑμνον εὐχαριστίας ἀναπέμπομεν τῷ ἐν Τριάδι προσκυνουμένῳ Θεῷ, τῷ ἀξιῶσαντι ἡμᾶς συνελθεῖν κατὰ τάς ἡμέρας τῆς Πεντηκοστῆς ἐπὶ τό αὐτό ἐν τῇ νήσῳ Κρήτη, τῇ ἁγιασθεῖσῃ ὑπὸ τοῦ Ἀποστόλου τῶν Ἐθνῶν Παύλου καί τοῦ μαθητοῦ αὐτοῦ Τίτου, τοῦ «γνησίου τέκνου κατὰ κοινήν πίστιν» (Τίτ. α', 4), καί, Ἁγίου Πνεύματος ἐπινεύσει, περαιῶσαι τάς ἐργασίας τῆς Ἀγίας καί Μεγάλης Συνόδου τῆς Ὁρθοδόξου ἡμῶν Ἐκκλησίας, συγκληθείσης ὑπὸ τῆς Α. Θ. Παναγιότητος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ. κ. Βαρθολομαίου, συμφρονούντων τῶν Μακαριωτάτων Προκαθημένων τῶν Ἀγιωτάτων Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, εἰς δόξαν τοῦ εὐλογημένου ὀνόματος Αὐτοῦ καί ἐπ' ἀγαθῷ τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ καί τοῦ κόσμου παντός, συνομολογοῦντες μετὰ τοῦ θείου Παύλου «οὕτως ἡμᾶς λογιζέσθω ἄνθρωπος, ὡς ὑπηρέτας Χριστοῦ καὶ οἰκονόμους μυστηρίων Θεοῦ» (Α' Κορ. δ', 1).

Ἡ Ἁγία καί Μεγάλη Σύνοδος τῆς μιᾶς, ἁγίας, καθολικῆς καί ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας ἀποτελεῖ αὐθεντικὴν μαρτυρίαν τῆς πίστεως εἰς τόν Θεάνθρωπον Χριστόν, τόν Μονογενῆ Υἱόν καί Λόγον τοῦ Θεοῦ, τόν φανερώσαντα, διὰ τῆς ἐνανθρωπήσεως, τοῦ ὅλου ἐπιγείου ἔργου, τῆς σταυρικῆς θυσίας καί τῆς ἀναστάσεώς Αὐτοῦ, τόν Τριαδικόν Θεόν ὡς ἄπειρον Ἀγάπην. Ὅθεν, ἐν ἐνὶ στόματι καί μιᾷ καρδίᾳ ἀπευθύνομεν τόν λόγον τῆς «ἐν ἡμῖν ἐλπίδος» (Α' Πέτρ. γ', 15) οὐ μόνον πρὸς τὰ τέκνα τῆς Ἀγιωτάτης ἡμῶν Ἐκκλησίας, ἀλλὰ καί πρὸς πάντα ἄνθρωπον, «τόν μακρὰν καί τόν ἐγγύς» (Ἐφес. β', 17). Ἡ «ἐλπίς ἡμῶν» (Α' Τιμ. α', 1), ὁ Σωτὴρ τοῦ κόσμου, ἀπεκαλύφθη ὡς «Θεός μεθ' ἡμῶν» (Ματθ. α', 23) καί ὡς Θεός «ὑπὲρ ἡμῶν» (Ρωμ. η', 32), «ὅς πάντας ἀνθρώπους θέλει σωθῆναι καί εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας ἐλθεῖν» (Α' Τιμ. β', 4). Τόν ἔλεον κηρύττοντες καί τὴν εὐεργεσίαν οὐ κρύπτοντες, ἐν ἐπιγνώσει τῶν λόγων τοῦ Κυρίου «ὁ οὐρανός καί ἡ γῆ παρελεύσονται, οἱ δὲ λόγοι μου οὐ μὴ παρέλθωσιν» (Ματθ. κδ', 35), ἐν «χαρᾷ πεπληρωμένη» (Α' Ἰωάν. α', 4) εὐαγγελιζόμεθα τόν λόγον τῆς πίστεως, τῆς ἐλπίδος καί τῆς ἀγάπης, προσβλέποντες πρὸς τὴν «ἀνέσπερον καὶ ἀδιάδοχον καὶ ἀτελεύτητον ἡμέραν» (Μ. Βασιλείου, Εἰς τὴν Ἑξαήμερον Β'. PG 29, 52). Τό γεγονός

ὅτι «τό πολίτευμα ἡμῶν ἐν οὐρανοῖς ὑπάρχει» (Φιλιπ. γ', 20), δέν ἀναιρεῖ, ἀλλ' ἐνδυναμώνει τήν μαρτυρίαν ἡμῶν ἐν τῷ κόσμῳ.

Ἐν τούτῳ στοιχοῦμεν τῇ παραδόσει τῶν Ἀποστόλων καί Πατέρων ἡμῶν, οἵτινες εὐηγγελίζοντο τόν Χριστόν καί τήν δι' αὐτοῦ σωστικήν ἐμπειρίαν τῆς πίστεως τῆς Ἐκκλησίας, θεολογοῦντες «ἀλιευτικῶς», ἤγουν ἀποστολικῶς πρὸς τοὺς ἀνθρώπους ἐκάστης ἐποχῆς διὰ νά μεταδώσουν εἰς αὐτούς τό Εὐαγγέλιον τῆς ἐλευθερίας «ἧ Χριστός ἡμᾶς ἠλευθέρωσεν» (Γαλ. ε', 1). Ἡ Ἐκκλησία δέν ζῇ διὰ τόν ἑαυτὸν της. Προσφέρεται δι' ὁλόκληρον τήν ἀνθρωπότητα, διὰ τήν ἀνύψωσιν καί τήν ἀνακαίνισιν τοῦ κόσμου εἰς καινοὺς οὐρανούς καί καινὴν γῆν (πρβλ. Ἀποκ. κα', 21). Ὅθεν δίδει τήν εὐαγγελικὴν μαρτυρίαν καί διανέμει ἐν τῇ οἰκουμένη τὰ δῶρα τοῦ Θεοῦ: τήν ἀγάπην Του, τήν εἰρήνην, τήν δικαιοσύνην, τήν καταλλαγήν, τήν δύναμιν τῆς Ἀναστάσεως καί τήν προσδοκίαν τῆς αἰωνιότητος.

I. Ἡ Ἐκκλησία: Σῶμα Χριστοῦ, εἰκὼν τῆς Ἀγίας Τριάδος

1. Ἡ μία, ἁγία, καθολικὴ καί ἀποστολικὴ Ἐκκλησία εἶναι θεανθρωπίνη κοινωνία κατ' εἰκόνα τῆς Ἀγίας Τριάδος, πρόγευσις καί βίωσις τῶν Ἑσχάτων ἐν τῇ θείᾳ Εὐχαριστίᾳ καί ἀποκάλυψις τῆς δόξης τῶν μελλόντων, καί ὡς διαρκὴς Πεντηκοστή, μία ἀσίγαστος προφητικὴ φωνὴ ἐν τῷ κόσμῳ, ἡ παρουσία καί μαρτυρία «τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ ἐληλυθυίας ἐν δυνάμει» (Μάρκ. θ', 1). Ἡ Ἐκκλησία, ὡς σῶμα Χριστοῦ, «ἐπισυνάγει» (Ματθ. κγ', 37) ἐπ' Αὐτόν, μεταμορφώνει καί ἐμποτίζει τόν κόσμον μέ «τό ὕδωρ, τό ἀλλόμενον εἰς ζωὴν αἰώνιον» (Ἰωάν. δ', 14).

2. Ἡ ἀποστολικὴ καί πατερικὴ παράδοσις, στοιχοῦσα τοῖς συστατικοῖς λόγοις τοῦ Κυρίου καί ἱδρυτοῦ τῆς Ἐκκλησίας κατὰ τόν Μυστικόν Δεῖπνον μετὰ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ διὰ τό μυστήριον τῆς θείας Εὐχαριστίας, προέβαλε τόν χαρακτηρισμόν τῆς Ἐκκλησίας ὡς «σώματος Χριστοῦ» (Ματθ. κστ', 26· Μάρκ. ιδ', 22· Λουκ. κβ', 19· Α' Κορ. ι', 16-17· ια', 23-29) καί τόν συνέδεσε πάντοτε πρὸς τό μυστήριον τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ Υἱοῦ καί Λόγου τοῦ Θεοῦ ἐκ Πνεύματος Ἁγίου καί Μαρίας τῆς Παρθένου. Ὑπὸ τό πνεῦμα αὐτό, ἐτονίσθη πάντοτε ἡ ἄρρηκτος σχέσις τόσον τοῦ ὅλου μυστηρίου τῆς ἐν Χριστῷ θείας Οἰκονομίας πρὸς τό μυστήριον τῆς Ἐκκλησίας, ὅσον καί τοῦ μυστηρίου τῆς Ἐκκλησίας πρὸς τό μυστήριον τῆς θείας Εὐχαριστίας, ἡ ὁποία βεβαιοῦται συνεχῶς εἰς τήν μυστηριακὴν ζωὴν τῆς Ἐκκλησίας διὰ τῆς ἐνεργείας τοῦ Ἁγίου Πνεύματος.

Ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία, πιστὴ εἰς τήν ὁμόφωνον ταύτην ἀποστολικὴν παράδοσιν καί μυστηριακὴν ἐμπειρίαν, ἀποτελεῖ τήν αὐθεντικὴν συνέχειαν τῆς μιᾶς, ἁγίας,

καθολικῆς καί ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας, ὡς αὕτη ὁμολογεῖται εἰς τό Σύμβολον τῆς πίστεως καί βεβαιοῦται διά τῆς διδασκαλίας τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας. Οὕτως, αἰσθάνεται μερίζονα τήν εὐθύνην αὐτῆς ὅχι μόνον διά τήν αὐθεντικήν βίωσιν τῆς ἐμπειρίας αὐτῆς ὑπό τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ σώματος, ἀλλά καί διά τήν ἀξιόπιστον μαρτυρίαν τῆς ἀληθείας πρὸς πάντας τοὺς ἀνθρώπους.

3. Ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία ἐν τῇ ἐνότητι καί καθολικότητι αὐτῆς, εἶναι ἡ Ἐκκλησία τῶν Συνόδων, ἀπὸ τήν Ἀποστολικήν ἐν Ἱεροσολύμοις σύνοδον (Πράξ. ιε', 5-29) ἕως τῆς σήμερον. Ἡ Ἐκκλησία αὕτη καθ' αὐτήν εἶναι Σύνοδος ὑπὸ τοῦ Χριστοῦ συνεστημένη καί ὑπὸ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος καθοδηγουμένη, συμφώνως πρὸς τό ἀποστολικόν «ἔδοξε τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι καί ἡμῖν » (Πράξ. ιε', 28). Διά τῶν Οἰκουμενικῶν καί τῶν Τοπικῶν συνόδων, ἡ Ἐκκλησία εὐηγγελίσαστο καί εὐαγγελίζεται τό μυστήριον τῆς Ἁγίας Τριάδος, τό ὁποῖον ἐφανερώθη διά τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ Υἱοῦ καί Λόγου τοῦ Θεοῦ. Τό συνοδικόν ἔργον συνεχίζεται ἐν τῇ ἱστορίᾳ ἀδιακόπως διά τῶν μεταγενεστέρων, καθολικοῦ κύρους, συνόδων – ὡς λ.χ. τῆς ἐπὶ Μεγάλου Φωτίου, Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως, Μεγάλης συνόδου (879-880) καί τῶν ἐπὶ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ συγκληθειςῶν Μεγάλων συνόδων (1341, 1351, 1368), διά τῶν ὁποίων ἐβεβαιώθη ἡ αὐτὴ ἀλήθεια τῆς πίστεως, ἐξαιρέτως δέ περὶ τῆς ἐκπορεύσεως τοῦ Ἁγίου Πνεύματος καί περὶ τῆς μεθέξεως τοῦ ἀνθρώπου εἰς τὰς ἀκτίστους θείας ἐνεργείας. Προσέτι δέ καί διά τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἁγίων καί Μεγάλων συνόδων τῶν ἐτῶν 1484 διά τήν ἀποκήρυξιν τῆς ἐνωτικῆς συνόδου τῆς Φλωρεντίας (1438-1439), τῶν ἐτῶν 1638, 1642, 1672 καί 1691 διά τήν ἀποκήρυξιν προτεσταντικῶν δοξασιῶν, ὡς καί τοῦ ἔτους 1872 διά τήν καταδίκην τοῦ ἐθνοφυλετισμοῦ ὡς ἐκκλησιολογικῆς αἵρέσεως.

4. Δέν νοεῖται ἀγιότης τοῦ ἀνθρώπου ἐκτός τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ, «ὃ ἐστὶν ἡ Ἐκκλησία» (Ἐφес. α', 23). Ἡ ἀγιότης πηγάζει ἀπὸ τὸν μόνον Ἅγιον. Εἶναι μετοχὴ τοῦ ἀνθρώπου εἰς τήν ἀγιότητα τοῦ Θεοῦ ἐν τῇ «κοινωνίᾳ τῶν ἁγίων», ὡς διακηρύσσεται εἰς τήν ἐκφώνησιν τοῦ ἱερέως κατὰ τήν θείαν Λειτουργίαν: «Τὰ Ἅγια τοῖς ἁγίοις» καί εἰς τήν ἀπάντησιν τῶν πιστῶν «Εἷς Ἅγιος, εἷς Κύριος, Ἰησοῦς Χριστός, εἷς δόξαν Θεοῦ Πατρός. Ἀμήν». Ὑπὸ τό πνεῦμα αὐτό, ὁ ἅγιος Κύριλλος Ἀλεξανδρείας τονίζει ὅτι ὁ Χριστός, «ἅγιος πάλιν ὑπάρχων κατὰ φύσιν, ὡς Θεός, (...) ἀγιάζεται δι' ἡμᾶς ἐν ἁγίῳ Πνεύματι (...). Ἐδρα δὲ τοῦτο (ὁ Χριστός) δι' ἡμᾶς, οὐ δι' ἑαυτόν, ἵνα ἐξ αὐτοῦ καὶ ἐν αὐτῷ δῆ, πρῶτῳ δεξαμένου τοῦ πράγματος (= ἀγιασμοῦ) τήν ἀρχήν, εἰς ἅπαν οὕτω τὸ γένος ἡ τοῦ ἀγιάζεσθαι λοιπὸν διαβαίνοι χάρις» (Ὑπόμνημα εἰς τό κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγέλιον, ΙΑ'. PG 74, 548).

Συνεπῶς, κατὰ τὸν ἅγιον Κύριλλον, ὁ Χριστός εἶναι τό «κοινόν πρόσωπον» ἡμῶν, διά τῆς ἀνακεφαλαιώσεως εἰς τήν ἰδικήν του ἀνθρωπότητα ὁλοκλήρου τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, «πάντες γάρ ἡμεν ἐν Χριστῷ, καί τό κοινόν τῆς

άνθρωπότητος εἰς αὐτόν ἀναβιοῖ πρόσωπον» (Ὑπόμνημα εἰς τό κατά Ἰωάννην Εὐαγγέλιον, ΙΑ΄. PG 73, 157-161), διό καί εἶναι ἡ μόνη πηγή τοῦ ἐν Ἁγίῳ Πνεύματι ἁγιασμοῦ τοῦ ἀνθρώπου. Ὑπό τό πνεῦμα αὐτό, ἡ ἀγιότης εἶναι μετοχή τοῦ ἀνθρώπου τόσον εἰς τό μυστήριον τῆς Ἐκκλησίας, ὅσον καί εἰς τά ἱερά αὐτῆς μυστήρια, μέ ἐπίκεντρον τήν θείαν Εὐχαριστίαν, ἥτις ἐστί «θυσία ζῶσα, ἁγία, εὐάρεστος τῷ Θεῷ» (Ρωμ. ιβ΄, 1). «Τίς ἡμᾶς χωρίσει ἀπό τῆς ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ; Θλίψις ἢ στενοχωρία ἢ διωγμός ἢ λιμός ἢ γυμνότης ἢ κίνδυνος ἢ μάχαιρα; καθὼς γέγραπται ὅτι ἕνεκά σου θανατούμεθα ὅλην τήν ἡμέραν· ἐλογίσθημεν ὡς πρόβατα σφαγῆς. Ἄλλ’ ἐν τούτοις πᾶσιν ὑπερνικῶμεν διὰ τοῦ ἀγαπήσαντος ἡμᾶς» (Ρωμ. η΄, 35-37). Οἱ ἅγιοι ἐνσαρκώνουν τήν ἐσχατολογικήν ταυτότητα τῆς Ἐκκλησίας ὡς ἀέναον δοξολογίαν ἐνώπιον τοῦ ἐπιγείου καί τοῦ ἐπουρανίου θρόνου «τοῦ Βασιλέως τῆς δόξης» (Ψαλμ. κγ΄, 7), εἰκονίζοντες τήν Βασιλείαν τοῦ Θεοῦ.

5. Ἡ Ὁρθόδοξος Καθολική Ἐκκλησία ἀποτελεῖται ἐκ δεκατεσσάρων κατὰ τόπους Αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν, πανορθόδοξως ἀνεγνωρισμένων. Ἡ ἀρχή τῆς αὐτοκεφαλίας δέν εἶναι δυνατόν νά λειτουργῇ εἰς βάρος τῆς ἀρχῆς τῆς καθολικότητος καί τῆς ἐνότητος τῆς Ἐκκλησίας. Θεωροῦμεν λοιπόν ὅτι ἡ δημιουργία τῶν Ἐπισκοπικῶν Συνελεύσεων ἐν τῇ Ὁρθόδοξῳ Διασπορᾷ, ἀπαρτιζομένων ἐκ πάντων τῶν ἐν ἐκάστη ἐκ τῶν ὀρισθισῶν περιοχῶν ὡς κανονικῶν ἀναγνωριζομένων ἐπισκόπων, οἵτινες ἐξακολουθοῦν νά ὑπάγουνται εἰς τάς κανονικάς δικαιοδοσίας, εἰς ἅς ὑπάγονται σήμερον, ἀποτελεῖ ἕν θετικόν βῆμα πρὸς τήν κατεύθυνσιν τῆς κανονικῆς ὁργανώσεως αὐτῶν, ἡ δέ συνεπὴς λειτουργία αὐτῶν ἐγγυᾶται τόν σεβασμὸν τῆς ἐκκλησιολογικῆς ἀρχῆς τῆς συνοδικότητος.

II. Ἡ ἀποστολή τῆς Ἐκκλησίας ἐν τῷ κόσμῳ

6. Τό ἀποστολικόν ἔργον καί ἡ ἐξαγγελία τοῦ Εὐαγγελίου, γνωστή ὡς ἱεραποστολή, ἀνήκουν εἰς τόν πυρῆνα τῆς ταυτότητος τῆς Ἐκκλησίας, ὡς διαφύλαξις καί τήρησις τῆς ἐντολῆς τοῦ Κυρίου «Πορευθέντες μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη» (Ματθ. κη΄, 19). Εἶναι ἡ πνοή ζωῆς, τήν ὁποίαν ἐμφυσᾷ ἡ Ἐκκλησία εἰς τήν κοινωνίαν τῶν ἀνθρώπων καί ἐκκλησιοποιεῖ τόν κόσμον διὰ τῶν ἐκασταχοῦ νεοπαγῶν τοπικῶν Ἐκκλησιῶν. Ὑπό τό πνεῦμα αὐτό, οἱ ὀρθόδοξοι πιστοί εἶναι καί ὀφείλουν νά εἶναι ἀπόστολοι τοῦ Χριστοῦ ἐν τῷ κόσμῳ. Ἡ ἀποστολή αὕτη πρέπει νά ἐκπληροῦται ὄχι ἐπιθετικῶς, ἀλλ’ ἐλευθέρως, ἐν ἀγάπῃ καί ἐν σεβασμῷ πρὸς τήν πολιτιστικήν ταυτότητα ἀτόμων καί λαῶν. Εἰς τήν προσπάθειαν αὐτήν ὀφείλουν νά συμμετέχουν πᾶσαι αἱ Ὁρθόδοξοι Ἐκκλησίαι μέ τόν δέοντα σεβασμὸν εἰς τήν κανονικὴν τάξιν.

Ἡ μετοχή εἰς τήν θείαν Εὐχαριστίαν εἶναι πηγή ἀποστολικοῦ ζήλου πρὸς εὐαγγελισμόν τοῦ κόσμου. Μετέχοντες τῆς θείας Εὐχαριστίας καί προσευχόμενοι ἐν τῇ ἱερᾷ Συνάξει ὑπὲρ τῆς Οἰκουμένης, καλούμεθα νά συνεχίσωμεν τήν

«λειτουργίαν μετά τήν Λειτουργίαν» καί νά δίδωμεν τήν μαρτυρίαν περί τῆς ἀληθείας τῆς πίστεως ἡμῶν ἐνώπιον Θεοῦ καί ἀνθρώπων, μοιραζόμενοι τάς δωρεάς τοῦ Θεοῦ μεθ' ὁλοκλήρου τῆς ἀνθρωπότητος, ὑπήκοοι πρός τήν σαφῆ ἐντολήν τοῦ Κυρίου πρό τῆς Ἀναλήψεώς Του: «καί ἔσεσθέ μοι μάρτυρες ἐν τῇ Ἱερουσαλὴμ καί ἐν πάσῃ τῇ Ἰουδαίᾳ καί Σαμαρεία καί ἕως ἐσχάτου τῆς γῆς» (Πράξ. α', 8). Τά λόγια πρό τῆς θείας κοινωνίας «μελιζέται καί διαμερίζεται ὁ Ἄμνος τοῦ Θεοῦ, ὁ μελιζόμενος καί μή διαιρούμενος, ὁ πάντοτε ἐσθιόμενος καί μηδέποτε δαπανώμενος», ὑποδεικνύουν ὅτι ὁ Χριστός ὡς «ὁ Ἄμνος τοῦ Θεοῦ» (Ἰωάν. α', 29) καί ὡς «Ἄρτος Ζωῆς» (Ἰωάν. στ', 48) προσφέρεται εἰς ἡμᾶς ὡς ἡ αἰωνία Ἀγάπη, ἐνώνων ἡμᾶς μέ τόν Θεόν καί πρός ἀλλήλους. Μᾶς διδάσκει νά διανέμωμεν τά δῶρα τοῦ Θεοῦ καί νά προσφέρωμεν τόν ἑαυτόν μας πρός πάντας μέ χριστοειδῆ τρόπον.

Ἡ ζωή τῶν χριστιανῶν εἶναι ἀψευδής μαρτυρία τῆς ἐν Χριστῷ ἀνακαινίσεως τῶν πάντων – «εἴ τις ἐν Χριστῷ, καινή κτίσις· τά ἀρχαῖα παρῆλθεν, ἰδοὺ γέγονε καινά τά πάντα» (Β' Κορ. ε', 17) καί κλήσις πρός πάντας τοὺς ἀνθρώπους προσωπικῆς μετοχῆς ἐν ἐλευθερίᾳ εἰς τήν αἰώνιον ζωήν, εἰς τήν χάριν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καί εἰς τήν ἀγάπην τοῦ Θεοῦ καί Πατρός, διὰ νά βιώσουν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τήν κοινωνίαν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. «Βουλομένων γὰρ οὐ τυραννουμένων τὸ τῆς σωτηρίας μυστήριον» (Μαξίμου τοῦ Ὁμολογητοῦ, Εἰς τήν προσευχήν τοῦ Πάτερ ἡμῶν. PG 90, 880). Ὁ ἐπανευαγγελισμός τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ εἰς τάς συγχρόνους ἐκκοσμικευμένας κοινωνίας, ὡς ἐπίσης καί ὁ εὐαγγελισμός ὅσων εἰσέτι δέν ἐγνώρισαν τόν Χριστόν, ἀποτελοῦν ἀδιάλειπτον χρέος τῆς Ἐκκλησίας.

III. Ἡ Οἰκογένεια – εἰκὼν τῆς ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ πρός τήν Ἐκκλησίαν

7. Ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία θεωρεῖ τήν ἀκατάλυτον ἀγαπητικὴν ἔνωσην ἀνδρός καί γυναικός «μυστήριον μέγα... εἰς Χριστόν καί εἰς τήν Ἐκκλησίαν», (Ἐφεσ. ε', 32) καί τήν προκύπτουσαν ἐξ αὐτοῦ οἰκογένειαν, ἡ ὁποία ἀποτελεῖ τήν μόνην ἐγγύησιν τῆς γεννήσεως καί τῆς ἀνατροφῆς τῶν τέκνων, συμφώνως πρός τό σχέδιον τῆς θείας Οἰκονομίας, «Ἐκκλησίαν μικράν» (Ἰωάννου Χρυσοστόμου, Ὑπόμνημα εἰς τήν πρὸς Ἐφεσίους ἐπιστολήν, Κ'. PG 62, 143), παρέχουσα εἰς αὐτήν τήν κατάλληλον ποιμαντικὴν στήριξιν.

Ἡ σύγχρονος κρίσις τοῦ γάμου καί τῆς οἰκογενείας εἶναι ἀπότοκος τῆς κρίσεως τῆς ἐλευθερίας ὡς εὐθύνης, τῆς συρρικνώσεως αὐτῆς εἰς εὐδαιμονιστικὴν αὐτοπραγμάτωσιν, τῆς ταυτίσεώς της μέ ἀτομικὴν αὐταρέσκειαν, αὐτάρκειαν καί αὐτονομίαν, καί τῆς ἀπωλείας τοῦ μυστηριακοῦ χαρακτῆρος τῆς ἐνώσεως ἀνδρός καί γυναικός, ὡς καί τῆς λήθης τοῦ θυσιαστικοῦ ἡθους τῆς ἀγάπης. Ἡ σύγχρονος ἐκκοσμικευμένη κοινωνία προσεγγίζει τόν γάμον μέ ἀμιγῶς κοινωνιολογικά καί πραγματιστικά κριτήρια, θεωροῦσα αὐτόν ὡς μίαν ἀπλὴν μορφήν σχέσεως, μεταξύ

ὅλων τῶν ἄλλων, αἱ ὁποῖαι δικαιοῦνται ἐξ ἴσου θεσμικῆς κατοχυρώσεως.

Ὁ γάμος εἶναι ἐκκλησιοτραφές ἐργαστήριον ζωῆς ἐν ἀγάπῃ καί ἀνυπέρβλητος δωρεά τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ. Ἡ «ὕψηλή χεὶρ» τοῦ «συνδέτου» Θεοῦ «ἀοράτως πάρεστι, τούς συναπτομένους ἀρμόζουσα» μετὰ τοῦ Χριστοῦ καί μετ' ἀλλήλων. Οἱ στέφανοι, οἱ ὁποῖοι τοποθετοῦνται ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τοῦ νυμφίου καί τῆς νύμφης κατὰ τὴν τέλεσιν τοῦ μυστηρίου, παραπέμπουν εἰς τὴν διάστασιν τῆς θυσίας καί τῆς πλήρους ἀφιερώσεως εἰς τὸν Θεόν καί εἰς ἀλλήλους, ἀναφέρονται δέ ἐπίσης καί εἰς τὴν ζωὴν τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ, ἀποκαλύπτοντες τὴν ἐσχατολογικὴν ἀναφορὰν τοῦ μυστηρίου τῆς ἀγάπης.

8. Ἡ Ἁγία καὶ Μεγάλη Σύνοδος ἀπευθύνεται μετ' ἰδιαιτέρας ἀγάπης καί στοργῆς πρὸς τὰ παιδιά καὶ ὅλους τούς νέους. Μέσα εἰς τὸν κυκεῶνα τῶν ἀλληλοαναιρουμένων ὁρισμῶν τῆς ταυτότητος τῆς παιδικῆς ἡλικίας, ἡ ἀγιωτάτη ἡμῶν Ἐκκλησία προβάλλει τὰ Κυριακά λόγια, «ἐάν μή στραφῇτε καὶ γένησθε ὡς τὰ παιδιά, οὐ μὴ εἰσέλθῃτε εἰς τὴν Βασιλείαν τῶν Οὐρανῶν» (Ματθ. ιη', 3) καί τό «ὅς ἂν μὴ δέξηται τὴν Βασιλείαν τοῦ Θεοῦ ὡς παιδίον οὐ μὴ εἰσέλθῃ εἰς αὐτήν» (Λουκ. ιη', 17), ὡς καί ὅσα ἀναφέρει ὁ Σωτὴρ ἡμῶν δι' ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι «κωλύουν» (Λουκ. ιη', 16) τὰ παιδιά νὰ Τὸν πλησιάσουν καί δι' ὅσους τὰ «σκανδαλίζουν» (Ματθ. ιη', 6).

Ἡ Ἐκκλησία προσφέρει εἰς τούς νέους ὄχι ἀπλῶς «βοήθειαν», ἀλλὰ τὴν «ἀλήθειαν» τῆς θεανθρωπίνης καινῆς ἐν Χριστῷ ζωῆς. Οἱ ὀρθόδοξοι νέοι ὀφείλουν νὰ συνειδητοποιήσουν ὅτι εἶναι φορεῖς τῆς μακραίωνος καί εὐλογημένης παραδόσεως τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, ταυτοχρόνως δέ καί οἱ συνεχισταὶ αὐτῆς, οἱ ὁποῖοι θὰ διαφυλάσσουν θαρραλέως καί θὰ καλλιεργοῦν μέ δυναμισμόν τὰς αἰωνίους ἀξίας τῆς Ὀρθοδοξίας διὰ νὰ δίδουν τὴν ζεῖδωρον χριστιανικὴν μαρτυρίαν. Ἐξ αὐτῶν θὰ ἀναδειχθοῦν οἱ μελλοντικοὶ διάκονοι τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ. Οἱ νέοι, λοιπόν, εἶναι ὄχι ἀπλῶς τό «μέλλον» τῆς Ἐκκλησίας, ἀλλὰ καί ἡ ἐνεργὸς ἔκφρασις τῆς φιλοθέου καί φιλανθρώπου ζωῆς αὐτῆς ἐν τῷ παρόντι.

IV. Ἡ κατὰ Χριστόν παιδεία

9. Εἰς τὴν ἐποχὴν μας, παρατηροῦνται εἰς τὸν χῶρον τῆς ἀγωγῆς καί τῆς παιδείας νέαι τάσεις ἀναφορικῶς πρὸς τό περιεχόμενον καί τούς σκοπούς τῆς παιδείας, ὅπως καί ὡς πρὸς τό θέμα τῆς θεωρήσεως τῆς παιδικῆς ἡλικίας, τοῦ ρόλου τόσο τοῦ διδασκάλου καί τοῦ μαθητοῦ, ὅσον καί τοῦ συγχρόνου σχολείου. Ἐφ' ὅσον ἡ παιδεία ἀναφέρεται ὄχι ἀπλῶς εἰς ὅ,τι εἶναι, ἀλλ' εἰς αὐτό τό ὁποῖον ὀφείλει νὰ εἶναι ὁ ἄνθρωπος καί εἰς τό περιεχόμενον τῆς εὐθύνης του, εἶναι αὐτονόητον ὅτι ἡ εἰκὼν, τὴν ὁποίαν ἔχομεν διὰ τὸν ἄνθρωπον καί διὰ τό νόημα τῆς ὑπάρξεώς του, καθορίζει τὴν ἄποψίν μας καί διὰ τὴν παιδείαν του. Τό κυρίαρχον σήμερον

έκκοσμικευμένον άτομοκεντρικόν εκπαιδευτικόν σύστημα, τό όποϊον ταλανίζει τήν νέαν γενεάν, προβληματίζει καί τήν Όρθόδοξον Έκκλησίαν.

Είς τό κέντρον τῆς ποιμαντικῆς μερίμνης τῆς Έκκλησίας εὐρίσκεται μία παιδεία, ἡ όποία ἀποβλέπει ὄχι μόνον εἰς τήν νοητικήν καλλιέργειαν, ἀλλά καί εἰς τήν οἰκοδομήν καί τήν ἀνάπτυξιν τοῦ συνόλου ἀνθρώπου ὡς ψυχοσωματικῆς καί πνευματικῆς ὀντότητος, συμφώνως πρός τήν τρίπτυχον ἀρχήν Θεός, ἄνθρωπος, κόσμος. Εἰς τόν κατηχητικόν αὐτῆς λόγον, ἡ Όρθόδοξος Έκκλησία καλεῖ φιλοστόργως τόν λαόν τοῦ Θεοῦ, ἰδίᾳ δέ τούς νέους, εἰς ἐνσυνείδητον καί ἐνεργόν συμμετοχήν εἰς τήν ζωήν τῆς Έκκλησίας, καλλιεργοῦσα εἰς αὐτούς τόν «ἄριστον πόθον» τῆς ἐν Χριστῷ ζωῆς. Οὕτω, τό χριστεπώνυμον πλήρωμα εὐρίσκει ἐν τῇ θεανθρωπίνῃ κοινωνίᾳ τῆς Έκκλησίας ὑπαρξιακόν στήριγμα καί βιώνει ἐν αὐτῇ τήν ἀναστάσιμον προοπτικήν τῆς κατά χάριν θεώσεως.

V. Ἡ Έκκλησία ἐνώπιον τῶν συγχρόνων προκλήσεων

10. Ἡ Έκκλησία τοῦ Χριστοῦ εὐρίσκεται σήμερον ἀντιμέτωπος ἀκραίων ἢ καί προκλητικῶν ἐκφράσεων τῆς ἰδεολογίας τῆς ἐκκοσμικεύσεως, ἐνδιαθέτων εἰς τάς πολιτικές, πολιτισμικές καί κοινωνικές ἐξελίξεις. Βασικόν στοιχεῖον τῆς ἰδεολογίας τῆς ἐκκοσμικεύσεως ὑπῆρξε πάντοτε καί παραμένει μέχρι σήμερον ἡ πλήρης αὐτονόμησις τοῦ ἀνθρώπου ἀπό τόν Χριστόν καί ἀπό τήν πνευματικήν ἐπιρροήν τῆς Έκκλησίας, διά τῆς αὐθαιρέτου μάλιστα ταυτίσεως τῆς Έκκλησίας πρός τόν συντηρητισμόν, ὡς ἐπίσης καί διά τοῦ ἀνιστορήτου χαρακτηρισμοῦ αὐτῆς ὡς δῆθεν ἐμποδίου εἰς πᾶσαν πρόοδον καί ἐξέλιξιν. Εἰς τάς ἐκκοσμικευμένας συγχρόνους κοινωνίας ὁ ἄνθρωπος, ἀποκεκομμένος ἀπό τόν Θεόν, ταυτίζει τήν ἐλευθερίαν του καί τό νόημα τῆς ζωῆς του μέ ἀπόλυτον αὐτονομίαν καί μέ ἀποδέσμευσιν ἀπό τόν αἰώνιον προορισμόν του, μέ ἀποτέλεσμα σειράν παρανοήσεων καί σκοπίμων παρερμηνειῶν τῆς χριστιανικῆς παραδόσεως. Οὕτως, ἡ ἄνωθεν χορήγησις τῆς ἐν Χριστῷ ἐλευθερίας καί ἡ πρόοδος εἰς τό «μέτρον ἡλικίας τοῦ πληρώματος τοῦ Χριστοῦ» (Έφεσ. δ', 13) θεωρεῖται ὅτι ἀντιστρατεύεται τάς αὐτοσωτηρικές τάσεις τοῦ ἀνθρώπου. Ἡ θυσιαστική ἀγάπη ἀξιολογεῖται ὡς ἀσύμβατος μέ τόν άτομοκεντρισμόν, ἐνῶ ὁ ἀσκητικός χαρακτήρ τοῦ χριστιανικοῦ ἥθους κρίνεται ὡς ἀφόρητος πρόκλησις διά τόν εὐδαιμονισμόν τοῦ ατόμου.

Ἡ ταύτισις τῆς Έκκλησίας μέ συντηρητισμόν, ἀσυμβίβαστον πρός τήν πρόοδον τοῦ πολιτισμοῦ, εἶναι αὐθαίρετος καί καταχρηστική, ἐφ' ὅσον ἡ συνείδησις τῆς ταυτότητος τῶν χριστιανικῶν λαῶν φέρει ἀνεξίτηλον τήν σφραγίδα τῆς διαχρονικῆς συμβολῆς τῆς Έκκλησίας ὄχι μόνον εἰς τήν πολιτιστικήν κληρονομίαν αὐτῶν, ἀλλά καί εἰς τήν ὑγιᾶ ἀνάπτυξιν τοῦ θύραθεν πολιτισμοῦ γενικώτερον, ἀφοῦ ὁ Θεός ἔθεσε τόν ἄνθρωπον οἰκονόμον τῆς θείας δημιουργίας καί συνεργόν

Αὐτοῦ ἐν τῷ κόσμῳ. Ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία, ἔναντι τοῦ συγχρόνου «ἄνθρωποθεοῦ», προβάλλει τόν «Θεάνθρωπον» ὡς ἔσχατον μέτρον τῶν πάντων: «Οὐκ ἄνθρωπον ἀποθεωθέντα λέγομεν, ἀλλὰ Θεόν ἐνανθρωπήσαντα» (Ἰωάννου Δαμασκηνοῦ, Ἑκδοσις ἀκριβῆς τῆς ὀρθοδόξου πίστεως, Γ', 2. PG 94, 988). Ἀναδεικνύει δέ τήν σωτηριώδη ἀλήθειαν τοῦ Θεανθρώπου καί τό Σῶμά Του, τήν Ἐκκλησίαν, ὡς τόπον καί τρόπον τῆς ἐν ἐλευθερίᾳ ζωῆς, ὡς «ἀληθεύειν ἐν ἀγάπῃ» (πρβλ. Ἐφεσ. δ', 15) καί ὡς μετοχήν, ἤδη ἐπὶ τῆς γῆς, εἰς τήν ζωήν τοῦ ἀναστάντος Χριστοῦ. Ὁ θεανθρώπινος, «οὐκ ἐκ τοῦ κόσμου» (Ἰωάν. ιη', 36) χαρακτήρ τῆς Ἐκκλησίας, ὁ ὁποῖος τρέφει καί κατευθύνει τήν «ἐν τῷ κόσμῳ» παρουσίαν καί μαρτυρίαν αὐτῆς, εἶναι ἀσυμβίβαστος μέ κάθε μορφήν συσχηματισμοῦ τῆς Ἐκκλησίας μέ τόν κόσμον (πρβλ. Ρωμ. ιβ', 2).

11. Διά τῆς συγχρόνου ἀναπτύξεως τῶν ἐπιστημῶν καί τῆς τεχνολογίας, ἡ ζωή μας ἀλλάζει ριζικῶς. Καί ὅ,τι ἐπιφέρει ἀλλαγὴν εἰς τόν τρόπον ζωῆς τοῦ ἀνθρώπου, ἀπαιτεῖ ἀπό μέρους του διάκρισιν, ἐφ' ὅσον, ἐκτός τῶν σημαντικῶν εὐεργεσιῶν, ὅπως λ.χ. ἡ διευκόλυνσις τῆς καθημερινότητος, ἡ ἐπιτυχὴς ἀντιμετώπισις σοβαρῶν ἀσθενειῶν καί ἡ ἔρευνα τοῦ διαστήματος, εἴμεθα ἐπίσης ἀντιμέτωποι καί μέ τὰς ἀρνητικὰς ἐπιπτώσεις τῆς ἐπιστημονικῆς προόδου. Ὑπάρχει ὁ κίνδυνος χειραγωγήσεως τῆς ἀνθρωπίνης ἐλευθερίας, χρήσεως τοῦ ἀνθρώπου ὡς ἀπλοῦ μέσου, σταδιακῆς ἀπωλείας πολυτίμων παραδόσεων, ἀπειλῆς ἢ καί καταστροφῆς τοῦ φυσικοῦ περιβάλλοντος.

Ἡ ἐπιστήμη, ἀπό τήν ἰδίαν τήν φύσιν της, δέν διαθέτει δυστυχῶς τὰ ἀναγκαῖα μέσα διά τήν πρόληψιν καί τήν θεραπείαν πολλῶν ἐκ τῶν προβλημάτων, τὰ ὁποῖα προκαλεῖ ἀμέσως ἢ ἐμμέσως. Ἡ ἐπιστημονικὴ γνῶσις δέν κινητοποιεῖ τήν ἠθικὴν βούλησιν τοῦ ἀνθρώπου, ὁ ὁποῖος, καίτοι γνωρίζει τούς κινδύνους, συνεχίζει νά δρᾷ ὡς ἐάν δέν ἐγνώριζεν. Ἡ ἀπάντησις εἰς τὰ σοβαρά ὑπαρξιακά καί ἠθικά προβλήματα τοῦ ἀνθρώπου καί εἰς τό αἰώνιον νόημα τῆς ζωῆς αὐτοῦ καί τοῦ κόσμου, δέν εἶναι δυνατόν νά δοθῇ χωρὶς μίαν πνευματικὴν προσέγγισιν.

12. Διάχυτος είναι εις τήν ἐποχήν μας ὁ ἐνθουσιασμός διὰ τὰς ἐντυπωσιακὰς ἐξελίξεις εις τόν χῶρον τῆς Βιολογίας, τῆς Γενετικῆς καί τῆς Νευροφυσιολογίας τοῦ ἐγκεφάλου. Πρόκειται δι' ἐπιστημονικάς κατακτήσεις, τό εὖρος τῶν ἐφαρμογῶν τῶν ὁποίων ἐνδέχεται νά προκαλέσῃ σοβαρώτατα ἀνθρωπολογικά καί ἠθικά διλήμματα. Ἡ ἀνεξέλεγκτος χρῆσις τῆς Βιοτεχνολογίας εις τήν ἀρχήν, τήν διάρκειαν καί τό τέλος τῆς ζωῆς, θέτει εις κίνδυνον τήν αὐθεντικὴν πληρότητα αὐτῆς. Ὁ ἄνθρωπος πειραματίζεται ἐντονώτερον μέ τήν ἰδίαν του φύσιν κατὰ ἀκράϊον καί ἐπικίνδυνον τρόπον. Κινδυνεύει νά μετατραπῇ εἰς μίαν βιολογικὴν μηχανήν, εἰς μίαν ἀπρόσωπον κοινωνικὴν μονάδα ἢ εἰς μίαν συσκευὴν ἐλεγχομένης σκέψεως.

Ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία δέν εἶναι δυνατόν νά παραμείνῃ εἰς τό περιθώριον τῆς συζητήσεως τόσον σπουδαίων ἀνθρωπολογικῶν, ἠθικῶν καί ὑπαρξιακῶν ζητημάτων. Στηρίζεται εἰς θεοδίδακτα κριτήρια, ἀναδεικνύουσα τήν ἐπικαιρότητα τῆς ὀρθοδόξου ἀνθρωπολογίας ἀπέναντι εἰς τήν σύγχρονον ἀνατροπὴν τῶν ἀξιῶν. Ἡ Ἐκκλησία ἡμῶν δύναται καί ὀφείλει νά ἐκφράσῃ ἐν τῷ κόσμῳ τήν προφητικὴν αὐτῆς συνείδησιν ἐν Ἰησοῦ Χριστῷ, ὁ ὁποῖος ἐν τῇ Ἐνανθρωπήσει προσέλαβεν ὅλον τόν ἄνθρωπον καί εἶναι τό ἀπόλυτον πρότυπον τῆς ἀνακαινίσεως τοῦ ἀνθρωπίνου γένους. Προβάλλει τήν ἱερότητα τῆς ζωῆς καί τόν χαρακτῆρα τοῦ ἀνθρώπου ὡς προσώπου ἐξ αὐτῆς ταύτης τῆς ἀρχῆς τῆς συλλήψεως. Τό δικαίωμα εἰς τήν γέννησιν εἶναι τό πρῶτον μεταξύ τῶν ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων. Ἡ Ἐκκλησία ὡς θεανθρωπίνη κοινωνία, εἰς τήν ὁποίαν ἕκαστος ἄνθρωπος ἀποτελεῖ μοναδικὴν ὄντότητα, προωρισμένην εἰς προσωπικὴν κοινωνίαν μετὰ τοῦ Θεοῦ, ἀντιστέκεται εἰς πᾶσαν προσπάθειαν ἀντικειμενοποιήσεως τοῦ ἀνθρώπου, μετατροπῆς του εἰς μετρήσιμον μέγεθος. Οὐδέν ἐπιστημονικόν ἐπίτευγμα ἐπιτρέπεται νά θίγῃ τήν ἀξιοπρέπειαν τοῦ ἀνθρώπου καί τόν θεῖον προορισμόν αὐτοῦ. Ὁ ἄνθρωπος δέν προσδιορίζεται μόνον ἀπὸ τὰ γονίδιά του.

Ἐπὶ τῆς βάσεως αὐτῆς θεμελιούται ἡ Βιοηθικὴ ἐξ ἐπόψεως ὀρθοδόξου. Εἰς μίαν ἐποχὴν ἀλληλοσυγκρουομένων εἰκόνων περὶ τοῦ ἀνθρώπου, ἡ ὀρθόδοξος Βιοηθικὴ προβάλλει, ἀπέναντι εἰς θύραθεν αὐτονόμους καί συρρικνωτικὰς ἀνθρωπολογικάς θεωρήσεις, τήν κατ' εἰκόνα καί καθ' ὁμοίωσιν Θεοῦ δημιουργίαν τοῦ ἀνθρώπου καί τόν αἰώνιον προορισμόν αὐτοῦ. Συμβάλλει οὕτως εἰς τόν ἐμπλουτισμόν τῆς φιλοσοφικῆς καί ἐπιστημονικῆς συζητήσεως τῶν βιοηθικῶν θεμάτων διὰ τῆς βιβλικῆς ἀνθρωπολογίας καί τῆς πνευματικῆς ἐμπειρίας τῆς Ὁρθοδοξίας.

13. Εἰς μίαν παγκόσμιον κοινωνίαν, προσανατολισμένην εἰς τό «ἔχειν» καί τόν ἀτομοκεντρισμόν, ἡ Ὁρθόδοξος Καθολικὴ Ἐκκλησία προβάλλει τήν ἀλήθειαν τῆς ἐν Χριστῷ καί τῆς κατὰ Χριστόν ζωῆς, τήν ἐλευθέρως σαρκουμένην εἰς τήν

καθημερινήν ζωήν ἐκάστου ἀνθρώπου διὰ τῶν ἔργων αὐτοῦ «ἕως ἐσπέρας» (Ψαλμ. ργ', 23), διὰ τῶν ὁποίων οὗτος καθίσταται συνεργός τοῦ αἰωνίου Πατρός - «Θεοῦ ἐσμεν συνεργοί» (Α' Κορ. γ', 9) - καί τοῦ Υἱοῦ Αὐτοῦ, «ὁ Πατήρ μου ἕως ἄρτι ἐργάζεται καὶ ἐγὼ ἐργάζομαι» (Ἰωάν. ε', 17). Ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ ἀγιάζει διὰ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος τὰ ἔργα τῶν χειρῶν τοῦ συνεργοῦντος τῷ Θεῷ ἀνθρώπου, ἀναδεικνύοντας τὴν ἐν αὐτοῖς κατάφασιν τῆς ζωῆς καὶ τῆς ἀνθρωπίνης κοινωνίας. Ἐντὸς αὐτοῦ τοῦ πλαισίου τοποθετεῖται καὶ ἡ χριστιανικὴ ἄσκησις, διαφέρονσα ριζικῶς ἀπὸ κάθε δυϊστικόν ἀσκητισμόν, ὁ ὁποῖος ἀποκόπτει τὸν ἄνθρωπον ἀπὸ τὴν ζωὴν καὶ ἀπὸ τὸν συνάνθρωπον. Ἡ χριστιανικὴ ἄσκησις καὶ ἡ ἐγκράτεια, αἱ ὁποῖαι συνδέουν τὸν ἄνθρωπον μέ τὴν μυστηριακὴν ζωὴν τῆς Ἐκκλησίας, δέν ἀφοροῦν μόνον εἰς τὸν μοναχικόν βίον, ἀλλὰ εἶναι χαρακτηριστικόν τῆς ἐκκλησιαστικῆς ζωῆς εἰς ὅλας τὰς ἐκφάνσεις αὐτῆς, ἀπὴ μαρτυρία τῆς παρουσίας τοῦ ἐσχατολογικοῦ πνεύματος εἰς τὴν εὐλογημένην βιοτὴν τῶν πιστῶν.

14. Αἱ ρίζαι τῆς οἰκολογικῆς κρίσεως εἶναι πνευματικαὶ καὶ ἠθικαί, ἐνδιάθετοι εἰς τὴν καρδίαν ἐκάστου ἀνθρώπου. Αὕτῃ ἡ κρίσις ἐπιδεινοῦται κατὰ τοὺς τελευταίους αἰῶνας ἐξ αἰτίας τῶν ποικίλων διχασμῶν προκαλουμένων ἀπὸ ἀνθρώπινα πάθη, ὅπως ἡ πλεονεξία, ἡ ἀπληστία, ὁ ἐγωισμός, ἡ ἀρπακτικὴ διάθεσις καὶ ἀπὸ τὰς ἐπιπτώσεις αὐτῶν ἐπὶ τοῦ πλανήτου, ὡς ἡ κλιματικὴ ἀλλαγὴ, ἡ ὁποία πλέον ἀπειλεῖ εἰς μεγάλον βαθμόν τὸ φυσικόν περιβάλλον, τὸν κοινόν ἡμῶν «οἶκον». Ἡ ρῆξις τῆς σχέσεως ἀνθρώπου καὶ κτίσεως εἶναι διαστρέβλωσις τῆς αὐθεντικῆς χρήσεως τῆς δημιουργίας τοῦ Θεοῦ. Ἡ ἀντιμετώπισις τοῦ οἰκολογικοῦ προβλήματος ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἀρχῶν τῆς χριστιανικῆς παραδόσεως ἀπαιτεῖ ὅχι μόνον μετάνοιαν διὰ τὴν ἁμαρτίαν τῆς ἐκμεταλλεύσεως τῶν φυσικῶν πόρων τοῦ πλανήτου, ἥτοι ριζικὴν ἀλλαγὴν νοοτροπίας καὶ συμπεριφορᾶς, ἀλλὰ καὶ ἀσκητισμόν, ὡς ἀντίδοτον εἰς τὸν καταναλωτισμόν, εἰς τὴν θεοποίησιν τῶν ἀναγκῶν καὶ εἰς τὴν κτητικὴν στάσιν. Προϋποθέτει ἐπίσης καὶ τὴν μεγίστην εὐθύνην ἡμῶν νὰ παραδώσωμεν εἰς τὰς ἐπερχομένας γενεὰς βιώσιμον φυσικόν περιβάλλον καὶ τὴν χρῆσιν αὐτοῦ κατὰ θεῖαν βούλησιν καὶ εὐλογίαν. Εἰς τὰ μυστήρια τῆς Ἐκκλησίας καταφάσκειται ἡ δημιουργία καὶ ὁ ἄνθρωπος ἐνδυναμώνεται διὰ νὰ λειτουργῇ ὡς οἰκονόμος, φύλαξ καὶ «ιερεὺς» αὐτῆς, προσάγων ταύτην δοξολογικῶς τῷ Δημιουργῷ - «Τὰ Σὰ ἐκ τῶν Σῶν, Σοὶ προσφέρομεν κατὰ πάντα καὶ διὰ πάντα» - καὶ καλλιεργῶν εὐχαριστιακὴν σχέσιν μέ τὴν κτίσιν. Ἡ ὀρθόδοξος αὕτῃ εὐαγγελικὴ καὶ πατερικὴ προσέγγισις στρέφει ἐπίσης τὴν προσοχὴν μας εἰς τὰς κοινωνικὰς διαστάσεις καὶ τὰς τραγικὰς ἐπιπτώσεις τῆς καταστροφῆς τοῦ φυσικοῦ περιβάλλοντος.

VI. Ἡ Ἐκκλησία ἐνώπιον τῆς παγκοσμιοποιήσεως, ἀκραίων φαινομένων βίας καὶ τῆς μεταναστεύσεως

15. Ἡ σύγχρονος ἰδεολογία τῆς παγκοσμιοποιήσεως, ἡ ὁποία ἐπιβάλλεται ἀθορύβως καί ἐξαπλοῦται ραγδαίως, προκαλεῖ ἤδη ἰσχυρούς κλυδωνισμούς εἰς τήν οἰκονομίαν καί τήν κοινωνίαν εἰς παγκόσμιον κλίμακα. Ἡ ἐπιβολή της ἔχει δημιουργήσει νέας μορφάς συστηματικῆς ἐκμεταλλεύσεως καί κοινωνικῆς ἀδικίας, ἔχει σχεδιάσει τήν σταδιακὴν ἐξουδετέρωσιν τῶν ἐμποδίων τῶν ἀντιτιθεμένων ἐθνικῶν, θρησκευτικῶν, ἰδεολογικῶν ἢ ἄλλων παραδόσεων καί ἔχει ἤδη ὁδηγήσει εἰς τήν ἀποδυνάμωσιν ἢ καί εἰς τήν τελικὴν ἀποδόμησιν τῶν κοινωνικῶν κατακτήσεων, ὑπὸ τὸ πρόσχημα μάλιστα τῆς δῆθεν ἀναγκαίας ἀνασυγκροτήσεως τῆς παγκοσμίου οἰκονομίας, διευρύνουσα οὕτω τὸ χάσμα μεταξύ πλουσίων καί πτωχῶν, δυναμιτίζουσα τήν κοινωνικὴν συνοχὴν τῶν λαῶν καί ἀναρριπίζουσα νέας ἐστίας παγκοσμίων ἐντάσεων.

Ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία, ἔναντι τῆς ἰσοπεδωτικῆς καί ἀπροσώπου ὁμογενοποιήσεως, τήν ὁποίαν προωθεῖ ἡ παγκοσμιοποίησις, ἀλλὰ καί τῶν ἀκροτήτων τοῦ ἐθνοφυλετισμοῦ, εἰσηγεῖται τήν προστασίαν τῆς ταυτότητος τῶν λαῶν καί τήν ἐνίσχυσιν τῆς ἐντοπιότητος. Ὡς ἐναλλακτικόν ὑπόδειγμα διὰ τήν ἐνότητα τῆς ἀνθρωπότητος προβάλλει τήν ἀρθρωτὴν ὀργάνωσιν τῆς Ἐκκλησίας, ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ἰσοτιμίας τῶν κατὰ τόπους Ἐκκλησιῶν. Ἡ Ἐκκλησία ἀντιτίθεται εἰς τήν προκλητικὴν ἀπειλήν διὰ τὸν σύγχρονον ἄνθρωπον καί τὰς πολιτιστικὰς παραδόσεις τῶν λαῶν, τήν ὁποίαν ἐμπερικλείει ἡ παγκοσμιοποίησις καί ἡ ἀρχὴ τῆς «ἰδιονομίας τῆς οἰκονομίας» ἢ τοῦ οἰκονομισμού, ἡ αὐτονόμησις δηλαδή τῆς οἰκονομίας ἀπὸ τὰς ζωτικὰς ἀνάγκας τοῦ ἀνθρώπου καί ἡ μετατροπὴ της εἰς αὐτοσκοπὸν, προτείνει δέ μίαν βιώσιμον οἰκονομίαν, τεθεμελιωμένην εἰς τὰς ἀρχὰς τοῦ Εὐαγγελίου. Οὕτω, μέ πυξίδα τὸν Κυριακὸν λόγον «οὐκ ἐπ' ἄρτῳ μόνῳ ζήσεται ἄνθρωπος» (Λουκ. δ', 4), ἡ Ἐκκλησία δέν συνδέει τήν πρόοδον τοῦ ἀνθρωπίνου γένους μέ μόνην τήν ἄνοδον τοῦ βιοτικοῦ ἐπιπέδου ἢ μέ τήν οἰκονομικὴν ἀνάπτυξιν εἰς βάρος τῶν πνευματικῶν ἀξιῶν.

16. Ἡ Ἐκκλησία δέν ἀναμινύεται εἰς τήν πολιτικὴν, ἐν τῇ στενῇ σημασίᾳ τοῦ ὅρου, ἀλλ' ὅμως ἡ μαρτυρία αὐτῆς εἶναι οὐσιαστικῶς πολιτικὴ, ὡς μέριμνα διὰ τὸν ἄνθρωπον καί τήν πνευματικὴν ἐλευθερίαν του. Ὁ λόγος τῆς Ἐκκλησίας ὑπῆρξε πάντοτε διακριτός καί θά παραμείνῃ εἰς τὸ διηνεκὲς μία ὀφειλετικὴ παρέμβασις ὑπὲρ τοῦ ἀνθρώπου. Αἱ κατὰ τόπους Ὁρθόδοξοι Ἐκκλησίαι καλοῦνται σήμερον νὰ οἰκοδομήσουν μίαν νέαν ἐποικοδομητικὴν συναλληλίαν μέ τὸ κοσμικὸν κράτος δικαίου εἰς τὸ νέον πλαίσιον τῶν διεθνῶν σχέσεων, συμφώνως πρὸς τὸ βιβλικόν «Ἀπόδοτε τὰ τοῦ Καίσαρος τῷ Καίσαρι καί τὰ τοῦ Θεοῦ τῷ Θεῷ» (Ματθ. κβ', 21). Ἡ συναλληλία αὕτη δέον ὅπως διασώζῃ τήν ἰδιοπροσωπίαν Ἐκκλησίας καί κράτους καί διασφαλίζῃ τήν εἰλικρινῆ συνεργασίαν αὐτῶν ἐπ' ὠφελείᾳ τῆς προστασίας τῆς μοναδικῆς ἀξίας τοῦ ἀνθρώπου καί τῶν ἐντεῦθεν ἀπορρεόντων δικαιωμάτων

αὐτοῦ, ὡς καί τῆς κοινωνικῆς δικαιοσύνης.

Τά δικαιώματα τοῦ ἀνθρώπου εὐρίσκονται σήμερον εἰς τό κέντρον τῆς πολιτικῆς ὡς ἀπάντησις εἰς τὰς συγχρόνους κοινωνικάς καί πολιτικάς κρίσεις καί ἀνατροπὰς καί διά τήν προστασίαν τῆς ἐλευθερίας τοῦ ἀτόμου. Ἡ προσέγγισις τῶν δικαιωμάτων τοῦ ἀνθρώπου ὑπό τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας ἐπικεντρώνεται εἰς τόν κίνδυνον ἐκπτώσεως τοῦ ἀτομικοῦ δικαιώματος εἰς ἀτομοκεντρισμόν καί δικαιωματισμόν. Μία τοιαύτη ἐκτροπή λειτουργεῖ εἰς βάρος τοῦ κοινοτικοῦ περιεχομένου τῆς ἐλευθερίας, ὁδηγεῖ εἰς τήν αὐθαίρετον μετατροπήν τῶν δικαιωμάτων εἰς εὐδαιμονιστικάς διεκδικήσεις καί εἰς τήν ἀναγωγήν τῆς ἐπισφαλοῦς ταυτίσεως τῆς ἐλευθερίας μέ τήν ἀσυδοσίαν τοῦ ἀτόμου εἰς «οἰκουμενικήν ἀξίαν», ἡ ὁποία ὑποσκάπτει τά θεμέλια τῶν κοινωνικῶν ἀξιῶν, τῆς οἰκογενείας, τῆς θρησκείας, τοῦ ἔθνους καί ἀπειλεῖ θεμελιώδεις ἠθικάς ἀξίας.

Ἡ ὀρθόδοξος λοιπόν κατανόησις τοῦ ἀνθρώπου ἀντιτίθεται τόσον εἰς τήν ἀλαζονικήν ἀποθέωσιν τοῦ ἀτόμου καί τῶν δικαιωμάτων του, ὅσον καί εἰς τήν ταπεινωτικήν καταρράκωσιν τοῦ ἀνθρωπίνου προσώπου εἰς τὰς συγχρόνους γιγαντιαίας οἰκονομικάς, κοινωνικάς, πολιτικάς καί ἐπικοινωνιακάς δομάς. Ἡ παράδοσις τῆς Ὁρθοδοξίας εἶναι ἀνεξάντλητος πηγὴ ζωτικῶν ἀληθειῶν διά τόν ἄνθρωπον. Οὐδεὶς ἐτίμησε τόν ἄνθρωπον καί ἐμερίμνησε δι' αὐτόν τόσον, ὅσον ὁ Θεάνθρωπος Χριστός καί ἡ Ἐκκλησία Του. Θεμελιῶδες ἀνθρώπινον δικαίωμα εἶναι ἡ προστασία τῆς ἀρχῆς τῆς θρησκευτικῆς ἐλευθερίας ὑπό πάσας τὰς προοπτικάς αὐτῆς, ἥτοι τῆς ἐλευθερίας τῆς συνειδήσεως, τῆς πίστεως, τῆς λατρείας καί ὅλων τῶν ἀτομικῶν καί συλλογικῶν ἐκφράσεων θρησκευτικῆς ἐλευθερίας, συμπεριλαμβανομένου καί τοῦ δικαιώματος ἐκάστου πιστοῦ νά τελῇ ἀκωλύτως ἀπό οἵανδήποτε κρατικήν παρέμβασιν τὰ θρησκευτικά του καθήκοντα, καθὼς καί τῆς ἐλευθερίας δημοσίας διδασκαλίας τῆς θρησκείας καί τῶν προϋποθέσεων λειτουργίας τῶν θρησκευτικῶν κοινοτήτων.

17. Βιοῦμεν σήμερον ἑξαρσιν νοσηρῶν φαινομένων βίας ἐν ὀνόματι τοῦ Θεοῦ. Αἱ ἐκρήξεις φονταμενταλισμοῦ εἰς τούς κόλπους τῶν θρησκειῶν κινδυνεύουν νά ὁδηγήσουν εἰς τήν ἐπικράτησιν τῆς ἀπόψεως ὅτι ὁ φονταμενταλισμός ἀνήκει εἰς τήν οὐσίαν τοῦ θρησκευτικοῦ φαινομένου. Ἡ ἀλήθεια ὅμως εἶναι ὅτι ὁ φονταμενταλισμός, ὡς «ζῆλος οὐ κατ' ἐπίγνωσιν» (Ρωμ. ι', 2), ἀποτελεῖ ἑκφρασιν νοσηρᾶς θρησκευτικότητος. Ὁ ἀληθὴς χριστιανός, κατὰ τό πρότυπον τοῦ σταυρωθέντος Κυρίου, θυσιάζεται καί δέν θυσιάζει, καί διά τόν λόγον αὐτόν εἶναι ὁ αὐστηρότερος κριτής τοῦ ὁποθενδήποτε προερχομένου φονταμενταλισμοῦ. Ὁ εἰλικρινὴς διαθρησκευτικὸς διάλογος συμβάλλει εἰς τήν ἀνάπτυξιν ἀμοιβαίας ἐμπιστοσύνης, εἰς τήν προώθησιν τῆς εἰρήνης καί τῆς καταλλαγῆς. Ἡ Ἐκκλησία ἀγωνίζεται διά νά καταστήσῃ αἰσθητοτέραν τήν «ἄνωθεν εἰρήνην» ἐπὶ τῆς γῆς. Ἡ

ἀληθινή εἰρήνη δέν ἐπιτυγχάνεται μέ τήν δύναμιν τῶν ὅπλων, ἀλλά μόνον διά μέσου τῆς ἀγάπης, ἥτις «οὐ ζητεῖ τά ἑαυτῆς» (Α΄ Κορ. ιγ΄, 5). Τό ἔλαιον τῆς πίστεως πρέπει νά χρησιμοποιῆται διά νά ἀπαλύνη καί νά θεραπεύη τάς παλαιάς πληγάς τῶν ἄλλων καί ὅχι νά ἀναρριπίζη νέας ἐστίας μίσους.

18. Ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία παρακολουθεῖ μέ πόνον καί προσευχήν καί καταγράφει τήν μεγάλην σύγχρονον ἀνθρωπιστικήν κρίσιν, τήν ἐπέκτασιν τῆς βίας καί τῶν ἐνόπλων συρράξεων, τόν διωγμόν, τήν ἐκδίωξιν καί τάς δολοφονίας μελῶν θρησκευτικῶν μειονοτήτων, τήν βιαίαν ἀπομάκρυνσιν οἰκογενειῶν ἀπό τάς ἐστίας των, τήν τραγωδίαν τῆς ἐμπορίας ἀνθρώπων, τήν παραβίασιν τῶν βασικῶν δικαιωμάτων ἀτόμων καί λαῶν καί τόν ἐξαναγκασμόν εἰς ἀλλαγὴν πίστεως. Καταδικάζει ἀπεριφράστως τάς ἀπαγωγάς, τά βασανιστήρια, τάς εἰδεχθεῖς ἐκτελέσεις. Καταγγέλλει τήν καταστροφὴν ναῶν, θρησκευτικῶν συμβόλων καί μνημείων πολιτισμοῦ.

Ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία ἀνησυχεῖ ἰδιαιτέρως διά τήν κατάστασιν τῶν χριστιανῶν καί τῶν ἄλλων διωκομένων ἐθνικῶν καί θρησκευτικῶν μειονοτήτων τῆς Μέσης Ἀνατολῆς. Εἰδικώτερον, ἀπευθύνει ἔκκλησιν πρὸς τάς κυβερνήσεις ἐν τῇ περιοχῇ, νά προστατεύσουν τοὺς χριστιανικοὺς πληθυσμούς, τοὺς Ὁρθοδόξους, τοὺς Ἀρχαίους Ἀνατολικούς καί τοὺς λοιποὺς χριστιανούς, οἱ ὅποιοι ἐπεβίωσαν εἰς τό λίκνον τοῦ Χριστιανισμοῦ. Οἱ γηγενεῖς χριστιανικοὶ καί οἱ ἄλλοι πληθυσμοὶ ἔχουν ἀπαράγραπτον δικαίωμα νά παραμείνουν εἰς τάς χώρας αὐτῶν ὡς πολῖται μέ ἴσα δικαιώματα.

Προτρέπομεν λοιπόν ὅλους τοὺς ἐμπλεκομένους, ἀνεξαρτήτως θρησκευτικῶν πεποιθήσεων, νά ἐργάζωνται διά τήν καταλλαγὴν καί διά τόν σεβασμόν τῶν ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων, πρωτίστως δέ διά τήν προστασίαν τοῦ θείου δώρου τῆς ζωῆς. Πρέπει ὁ πόλεμος καί ἡ αἱματοχυσία νά τερματισθοῦν, νά ἐπικρατήσῃ ἡ δικαιοσύνη, ὥστε νά ἐπανεέλθῃ ἡ εἰρήνη καί νά καταστῇ ἐφικτὴ ἡ ἐπιστροφή τῶν ἐκδιωχθέντων εἰς τάς πατρογονικάς αὐτῶν ἐστίας. Προσευχόμεθα διά τήν εἰρήνην καί τήν δικαιοσύνην εἰς τάς δοκιμαζομένας χώρας τῆς Ἀφρικῆς, ὡς καί εἰς τήν χειμαζομένην Οὐκρανίαν. Ἐπαναλαμβάνομεν ἐν Συνόδῳ μετ' ἐμφάσεως τήν ἔκκλησιν πρὸς τοὺς ὑπευθύνους, νά ἀπελευθερώσουν τοὺς δύο ἀπαχθέντας ἀρχιερεῖς εἰς τήν Συρίαν, Παῦλον Yazigi καί Ἰωάννην Ibrahim. Προσεπευχόμεθα διά τήν ἀπελευθέρωσιν πάντων τῶν ἐν ὀμηρίᾳ καί αἰχμαλωσίᾳ συνανθρώπων μας.

19. Τό σύγχρονον καί συνεχῶς ἐντεινόμενον προσφυγικόν καί μεταναστευτικόν πρόβλημα, ὀφειλόμενον εἰς πολιτικούς, οἰκονομικούς καί κλιματολογικούς λόγους, εὐρίσκεται εἰς τό κέντρον τοῦ παγκοσμίου ἐνδιαφέροντος. Ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία ἀντιμετώπισε πάντοτε καί ἀντιμετωπίζει συνεχῶς τοὺς δεδιωγμένους, τοὺς ἐν κινδύνῳ καί ἐν ἀνάγκαις, ἐπὶ τῇ βάσει τῶν λόγων τοῦ Κυρίου «ἐπείνασα γάρ, καί

ἐδώκατέ μοι φαγεῖν, ἐδίψησα, καί ἐποτίσατέ με, ξένος ἤμην, καί συνηγάγετέ με, γυμνός, καί περιεβάλετέ με, ἡσθένησα, καί ἐπεσκέψασθέ με, ἐν φυλακῇ ἤμην, καί ἦλθετε πρός με» (Ματθ. κε', 35-36) καί «ἀμήν λέγω ὑμῖν, ἐφ' ὅσον ἐποιήσατε ἐνί τούτων τῶν ἀδελφῶν μου τῶν ἐλαχίστων ἐμοί ἐποιήσατε» (Ματθ. κε', 40). Καθ' ὅλην τήν ἱστορικήν αὐτῆς πορείαν ἡ Ἐκκλησία εὐρίσκετο εἰς τό πλευρόν τῶν «κοπιώντων καί πεφορτισμένων» (Ματθ. ια', 28). Ἀείποτε ἡ ἐκκλησιαστική φιλανθρωπία δέν περιωρίζετο ἀπλῶς εἰς τήν περιστασιακὴν ἀγαθοεργίαν πρός τόν ἐνδεῆ καί τόν πάσχοντα, ἀλλὰ ἀπέβλεπε καί εἰς τήν ἀπάλειψιν τῶν αἰτίων, τά ὅποια δημιουργοῦν τά κοινωνικά προβλήματα. Τό «ἔργον διακονίας» τῆς Ἐκκλησίας (Ἐφεσ. δ', 12) ἀναγνωρίζεται ὑπό πάντων.

Ἀπευθύνομεν λοιπόν ἔκκλησιν πρωτίστως πρός τοὺς δυναμένους νά ἄρουν τάς αἰτίας τῆς δημιουργίας τῆς προσφυγικῆς κρίσεως νά λάβουν τάς δεούσας θετικές ἀποφάσεις. Καλοῦμεν τάς πολιτικές ἀρχάς, τοὺς Ὁρθοδόξους πιστοὺς καί τοὺς λοιποὺς πολίτας τῶν χωρῶν, εἰς τάς ὁποίας κατέφυγον καί συνεχίζουν νά καταφεύγουν οἱ πρόσφυγες, νά παράσχουν εἰς αὐτοὺς πᾶσαν δυνατὴν βοήθειαν, ἀκόμη καί ἐκ τοῦ ἰδίου ὑστερήματος.

VII. Ἡ Ἐκκλησία: μαρτυρία ἐν διαλόγῳ

20. Ἡ Ἐκκλησία ἐπιδεικνύει εὐαισθησίαν ἔναντι ἐκείνων, οἱ ὅποιοι διέκοψαν τήν μετ' αὐτῆς κοινωνίαν καί ἐνδιαφέρεται δι' ὅσους δέν κατανοοῦν τήν φωνήν της. Ἐν τῇ συνειδήσει αὐτῆς ὅτι ἀποτελεῖ τήν ζῶσαν παρουσίαν τοῦ Χριστοῦ ἐν τῷ κόσμῳ, μετατρέπει εἰς συγκεκριμένas πράξεις τήν θεῖαν Οἰκονομίαν δι' ὅλων τῶν εἰς τήν διάθεσιν αὐτῆς μέσων, διά τήν ἀξιόπιστον μαρτυρίαν τῆς ἀληθείας, ἐν τῇ ἀκριβείᾳ τῆς ἀποστολικῆς πίστεως. Ὑπό τό πνεῦμα αὐτό τῆς κατανοήσεως τοῦ χρέους μαρτυρίας καί προσφορᾶς, ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία ἀνέκαθεν προσέδιδε μεγάλην σημασίαν εἰς τόν διάλογον, ἰδιαιτέρως δέ εἰς ἐκεῖνον μέ τούς ἑτεροδόξους χριστιανούς. Διά μέσου τοῦ διαλόγου αὐτοῦ, ὁ λοιπός χριστιανικός κόσμος γνωρίζει πλέον καλύτερα τήν Ὁρθοδοξίαν καί τήν γνησιότητα τῆς παραδόσεως αὐτῆς. Ἐπίσης γνωρίζει ὅτι ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία οὐδέποτε ἀπεδέχθη τόν θεολογικόν μινιμαλισμόν ἢ τήν ἀμφισβήτησιν τῆς δογματικῆς παραδόσεως καί τοῦ εὐαγγελικοῦ ἡθους της. Οἱ διαχριστιανικοὶ διάλογοι ἐλειτουργήσαν ὡς εὐκαιρία διὰ τήν Ὁρθοδοξίαν, διὰ νά ἀναδείξῃ τό σέβας πρός τήν διδασκαλίαν τῶν Πατέρων καί διὰ νά δώσῃ τήν ἀξιόπιστον μαρτυρίαν τῆς γνησίας παραδόσεως τῆς μιᾶς, ἀγίας, καθολικῆς καί ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας. Οἱ ὑπό τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας διεξαγόμενοι διάλογοι οὐδέποτε ἐσήμαιναν, οὔτε σημαίνουν καί δέν πρόκειται νά σημάνουν ποτέ οἰονδήποτε συμβιβασμόν εἰς ζητήματα πίστεως. Οἱ διάλογοι αὐτοὶ εἶναι μαρτυρία περί τῆς Ὁρθοδοξίας, ἐδραζομένη ἐπὶ τοῦ εὐαγγελικοῦ μηνύματος «Ἐρχου καί ἴδε» (Ἰωάν. α', 46), ὅτι «ὁ

Θεός ἀγάπη ἐστίν» (Α΄ Ἰωάν. δ΄, 8).

Ὑπὸ τό πνεῦμα αὐτό, ἡ ἀνά τήν οἰκουμένην Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία, οὕσα ἡ ἐν Χριστῷ φανέρωσις τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ, βιοῖ τό ὅλον μυστήριον τῆς θείας Οἰκονομίας εἰς τήν μυστηριακὴν ζωὴν αὐτῆς, μέ ἐπίκεντρον πάντοτε τήν θείαν Εὐχαριστίαν, ἐν τῇ ὁποίᾳ προσφέρει εἰς ἡμᾶς οὐχί τροφήν ἐπίκηρον καί φθαρτήν, ἀλλ' αὐτό τό ζωήρρυτον Δεσποτικόν Σῶμα, «τόν οὐράνιον Ἄρτον», «ὅς ἐστὶ φάρμακον ἀθανασίας, ἀντίδοτος τοῦ μὴ ἀποθανεῖν, ἀλλά ζῆν ἐν Θεῷ διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ, καθαρτήριον ἀλεξίκακον» (Ἰγνατίου Ἀντιοχείας, Πρὸς Ἐφεσίους, Κ'. PG 5, 756). Ἡ θεία Εὐχαριστία ἀποτελεῖ τόν ἐσώτατον πυρῆνα καί τῆς συνοδικῆς λειτουργίας τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ σώματος, καθὼς καί τήν αὐθεντικὴν βεβαίωσιν τῆς Ὁρθοδοξίας τῆς πίστεως τῆς Ἐκκλησίας, ὡς διακηρύττει καί ὁ ἅγιος Εἰρηναῖος Λυῶνος: «Ἡμῶν δέ σύμφωνος ἡ γνώμη (= διδασκαλία) τῇ Εὐχαριστίᾳ, ἡ δέ Εὐχαριστία βεβαιοῖ τήν γνώμην» (Κατὰ αἱρέσεων Δ΄, 18. PG 7, 1028).

Εὐαγγελιζόμενοι, λοιπόν, κατὰ τήν ἐντολήν τοῦ Κυρίου ὅλον τόν κόσμον καί «κηρύττοντες ἐπὶ τῷ ὀνόματι αὐτοῦ μετάνοιαν καί ἄφεσιν ἁμαρτιῶν εἰς πάντα τὰ ἔθνη» (Λουκ. κβ΄, 47), ἔχομεν χρέος νά παραθέτωμεν ἑαυτούς καί ἀλλήλους καί πᾶσαν τήν ζωὴν ἡμῶν Χριστῷ τῷ Θεῷ καί νά ἀγαπῶμεν ἀλλήλους, ὁμολογοῦντες ἐν ὁμονοίᾳ «Πατέρα, Υἱόν καί Ἅγιον Πνεῦμα, Τριάδα ὁμοούσιον καί ἀχώριστον». Ταῦτα ἀπευθύνοντες ἐν Συνόδῳ πρὸς τὰ ἀνά τόν κόσμον τέκνα τῆς Ἀγιωτάτης Ὁρθοδόξου ἡμῶν Ἐκκλησίας καί πρὸς τήν οἰκουμένην πᾶσαν, ἐπόμενοι τοῖς ἁγίοις Πατράσι καί τοῖς συνοδικοῖς θεσπίσμασι πρὸς διαφύλαξιν τῆς πατροπαραδότου πίστεως καί πρὸς «ἀνάληψιν χρηστοθείας» εἰς τήν καθ' ἡμέραν ζωὴν ἡμῶν, ἐπ' ἐλπίδι τῆς «κοινῆς ἀναστάσεως», δοξολογοῦμεν τήν τρισυπόστατον Θεότητα ἁσμασιν ἐνθέοις:

«Πάτερ Παντοκράτορ καί Λόγε καί Πνεῦμα, τρισὶν ἐνιζομένη ἐν ὑποστάσεσι φύσις. Ὑπερούσιε καί Ὑπέρθεε, εἰς σέ βεβαπτίσαμεθα καί σέ εὐλογοῦμεν εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας» (Κανὼν τοῦ Πάσχα, ὥδη Η΄).

† ὁ Κωνσταντινουπόλεως Βαρθολομαῖος, Πρόεδρος

† ὁ Ἀλεξανδρείας Θεόδωρος

† ὁ Ἱεροσολύμων Θεόφιλος

† ὁ Σερβίας Εἰρηναῖος

† ὁ Ρουμανίας Δανιήλ

† ὁ Νέας Ἰουστινιανῆς καί πάσης Κύπρου Χρυσόστομος

† ὁ Ἀθηνῶν καί πάσης Ἑλλάδος Ἱερώνυμος

† ὁ Βαρσοβίας καί πάσης Πολωνίας Σάββας

† ὁ Τιράνων καί πάσης Ἀλβανίας Ἀναστάσιος

† ὁ Πρέσοβ καί πάσης Τσεχίας καί Σλοβακίας Ραστισλάβ

Ἀντιπροσωπεῖα Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου

† ὁ Καρελίας καί πάσης Φιλλανδίας Λέων

† ὁ Ταλλίνης καί πάσης Ἑσθονίας Στέφανος

† ὁ Γέρων Περγάμου Ἰωάννης

† ὁ Γέρων Ἀμερικῆς Δημήτριος

† ὁ Γερμανίας Αὐγουστῖνος

† ὁ Κρήτης Εἰρηναῖος

† ὁ Ντένβερ Ἡσαΐας

† ὁ Ἀτλάντας Ἀλέξιος

† ὁ Πριγκηποννήσων Ἰάκωβος

† ὁ Προικοννήσου Ἰωσήφ

† ὁ Φιλαδελφείας Μελίτων

† ὁ Γαλλίας Ἐμμανουήλ

† ὁ Δαρδανελλίων Νικήτας

† ὁ Ντητρόϊτ Νικόλαος

† ὁ Ἀγίου Φραγκίσκου Γεράσιμος

† ὁ Κισάμου καί Σελίνου Ἀμφιλόχιος

† ὁ Κορέας Ἀμβρόσιος

† ὁ Σηλυβρίας Μάξιμος

† ὁ Ἀδριανουπόλεως Ἀμφιλόχιος

† ὁ Διοκλείας Κάλλιστος

† ὁ Ἱεραπόλεως Ἀντώνιος, ἐπὶ κεφαλῇς τῶν Οὐκρανῶν Ὁρθοδόξων ἐν ΗΠΑ

† ὁ Τελμησοῦ Ἰώβ

† ὁ Χαριουπόλεως Ἰωάννης, ἐπὶ κεφαλῇς τῆς Πατριαρχικῆς Ἐξαρχίας τῶν ἐν τῇ Δυτικῇ Εὐρώπῃ Ὁρθοδόξων Παροικιῶν Ρωσικῆς Παραδόσεως

† ὁ Νύσσης Γρηγόριος, ἐπὶ κεφαλῇς τῶν Καρπαθορρώσων Ὁρθοδόξων ἐν ΗΠΑ

Ἀντιπροσωπεῖα Πατριαρχείου Ἀλεξανδρείας

† ὁ Γέρων Λεοντοπόλεως Γαβριήλ

† ὁ Ναϊρόμπι Μακάριος

† ὁ Καμπάλας Ἰωνᾶς

† ὁ Ζιμπάμπουε καὶ Ἀγκόλας Σεραφείμ

† ὁ Νιγηρίας Ἀλέξανδρος

† ὁ Τριπόλεως Θεοφύλακτος

† ὁ Καλῆς Ἑλπίδος Σέργιος

† ὁ Κυρήνης Ἀθανάσιος

† ὁ Καρθαγένης Ἀλέξιος

† ὁ Μουάνζας Ἱερώνυμος

† ὁ Γουϊνέας Γεώργιος

† ὁ Ἑρμουπόλεως Νικόλαος

† ὁ Εἰρηνουπόλεως Δημήτριος

† ὁ Ἰωαννουπόλεως καὶ Πρετορίας Δαμασκηνός

† ὁ Ἄκκρας Νάρκισσος

† ὁ Πτολεμαΐδος Ἐμμανουήλ

† ὁ Καμερούν Γρηγόριος

† ὁ Μέμφιδος Νικόδημος

† ὁ Κατάγκας Μελέτιος

† ὁ Μπραζαβίλ καὶ Γκαμπόν Παντελεήμων

† ὁ Μπουρούντι καὶ Ρουάντας Ἰννοκέντιος

† ὁ Μοζαμβίκης Χρυσόστομος

† ὁ Νιέρι καὶ Ὅρους Κένυας Νεόφυτος

Ἀντιπροσωπεία Πατριαρχείου Ἱεροσολύμων

† ὁ Φιλαδελφείας Βενέδικτος

† ὁ Κωνσταντίνης Ἀρίσταρχος

† ὁ Ἰορδάνου Θεοφύλακτος

† ὁ Ἀνθηδῶνος Νεκτάριος

† ὁ Πέλλης Φιλούμενος

Ἀντιπροσωπεία Ἐκκλησίας Σερβίας

† ὁ Ἀχρίδος καὶ Σκοπίων Ἰωάννης

† ὁ Μαυροβουνίου καὶ Παραθαλασσίας Ἀμφιλόχιος

† ὁ Ζάγκρεμπ καὶ Λιουμπλιάνας Πορφύριος

† ὁ Σιρμίου Βασίλειος

† ὁ Βουδιμίου Λουκιανός

† ὁ Νέας Γκρατσάνιτσας Λογγῖνος

† ὁ Μπάτσкас Εἰρηναῖος
† ὁ Σβορνικίου καί Τούζλας Χρυσόστομος
† ὁ Ζίτσης Ἰουστῖνος
† ὁ Βρανίων Παχώμιος
† ὁ Σουμαδίας Ἰωάννης
† ὁ Μπρανιτσέβου Ἰγνάτιος
† ὁ Δαλματίας Φώτιος
† ὁ Μπίχατς καί Πέτροβατς Ἀθανάσιος
† ὁ Νίκσιτς καί Βουδίμλιε Ἰωαννίκιος
† ὁ Ζαχουμίου καί Ἐρζεγοβίνης Γρηγόριος
† ὁ Βαλιέβου Μιλούτιν
† ὁ ἐν Δυτικῇ Ἀμερικῇ Μάξιμος
† ὁ ἐν Αὐστραλῖα καί Νέα Ζηλανδίᾳ Εἰρηναῖος
† ὁ Κρούσεβατς Δαυΐδ
† ὁ Σλαυονίας Ἰωάννης
† ὁ ἐν Αὐστρίᾳ καί Ἑλβετίᾳ Ἀνδρέας
† ὁ Φραγκφούρτης καί ἐν Γερμανίᾳ Σέργιος
† ὁ Τιμοκίου Ἰλαρίων

Ἀντιπροσωπεῖα Ἐκκλησίας Ρουμανίας

† ὁ Ἰασίου καί Μολδαβίας καί Μπουκοβίνης Θεοφάνης
† ὁ Σιμπίου καί Τρανσυλβανίας Λαυρέντιος
† ὁ Βάντ, Φελεάκ καί Κλούζ καί Κλούζ, Ἄλμπας, Κρισάνας καί Μαραμοῦρες Ἀνδρέας
† ὁ Κραϊόβας καί Ὀλτενίας Εἰρηναῖος

† ὁ Τιμισοάρας καί Βανάτου Ἰωάννης
† ὁ ἐν Δυτικῇ καί Νοτίῳ Εὐρώπῃ Ἰωσήφ
† ὁ ἐν Γερμανίᾳ καί Κεντρικῇ Εὐρώπῃ Σεραφεῖμ
† ὁ Τιργοβιστίου Νήφων
† ὁ Ἄλμπα Ἰούλια Εἰρηναῖος
† ὁ Ρώμαν καί Μπακάου Ἰωακείμ
† ὁ Κάτω Δουνάβεως Κασσιανός
† ὁ Ἀράντ Τιμόθεος
† ὁ ἐν Ἀμερικῇ Νικόλαος
† ὁ Ὅραντεα Σωφρόνιος
† ὁ Στρεχαΐας καί Σεβερίνου Νικόδημος
† ὁ Τουλσέας Βησσαρίων
† ὁ Σαλάζης Πετρώνιος
† ὁ ἐν Οὐγγαρίᾳ Σιλουανός
† ὁ ἐν Ἰταλίᾳ Σιλουανός
† ὁ ἐν Ἰσπανίᾳ καί Πορτογαλίᾳ Τιμόθεος
† ὁ ἐν Βορείῳ Εὐρώπῃ Μακάριος
† ὁ Πλοεστίου Βαρλαάμ, Βοηθός παρὰ τῷ Πατριάρχῃ
† ὁ Λοβιστέου Αἰμιλιανός, Βοηθός παρὰ τῷ Ἀρχιεπισκόπῳ Ριμνικίου
† ὁ Βικίνης Ἰωάννης Κασσιανός, Βοηθός παρὰ τῷ Ἀρχιεπισκόπῳ ἐν Ἀμερικῇ

Ἀντιπροσωπεῖα Ἐκκλησίας Κύπρου

† ὁ Πάφου Γεώργιος
† ὁ Κιτίου Χρυσόστομος

† ὁ Κυρηναίας Χρυσόστομος
† ὁ Λεμεσοῦ Ἀθανάσιος
† ὁ Μόρφου Νεόφυτος
† ὁ Κωνσταντίας – Ἀμμοχώστου Βασίλειος
† ὁ Κύκκου καὶ Τηλλυρίας Νικηφόρος
† ὁ Ταμασοῦ καὶ Ὁρεινῆς Ἡσαΐας
† ὁ Τριμυθοῦντος καὶ Λευκάρων Βαρνάβας
† ὁ Καρπασίας Χριστοφόρος
† ὁ Ἀρσινόης Νεκτάριος
† ὁ Ἀμαθοῦντος Νικόλαος
† ὁ Λήδρας Ἐπιφάνιος
† ὁ Χύτρων Λεόντιος
† ὁ Νεαπόλεως Πορφύριος
† ὁ Μεσαορίας Γρηγόριος

Ἀντιπροσωπεία Ἐκκλησίας Ἑλλάδος

† ὁ Φιλίππων, Νεαπόλεως καὶ Θάσου Προκόπιος
† ὁ Περιστερίου Χρυσόστομος
† ὁ Ἡλείας Γερμανός
† ὁ Μαντινείας καὶ Κυνουρίας Ἀλέξανδρος
† ὁ Ἄρτης Ἰγνάτιος
† ὁ Διδυμοτείχου, Ὁρεστιάδος καὶ Σουφλίου Δαμασκηνός
† ὁ Νικαίας Ἀλέξιος
† ὁ Ναυπάκτου καὶ Ἀγίου Βλασίου Ἱερόθεος

† ὁ Σάμου καὶ Ἰκαρίας Εὐσέβιος

† ὁ Καστορίας Σεραφεῖμ

† ὁ Δημητριάδος καὶ Ἀλμυροῦ Ἰγνάτιος

† ὁ Κασσανδρείας Νικόδημος

† ὁ Ὑδρας, Σπετσῶν καὶ Αἰγίνης Ἐφραίμ

† ὁ Σερρῶν καὶ Νιγρίτης Θεολόγος

† ὁ Σιδηροκάστρου Μακάριος

† ὁ Ἀλεξανδρουπόλεως Ἀνθιμος

† ὁ Νεαπόλεως καὶ Σταυρουπόλεως Βαρνάβας

† ὁ Μεσσηνίας Χρυσόστομος

† ὁ Ἰλίου, Ἀχαρνῶν καὶ Πετρουπόλεως Ἀθηναγόρας

† ὁ Λαγκαδᾶ, Λητῆς καὶ Ρεντίνης Ἰωάννης

† ὁ Νέας Ἰωνίας καὶ Φιλαδελφείας Γαβριήλ

† ὁ Νικοπόλεως καὶ Πρεβέζης Χρυσόστομος

† ὁ Ἱερισσοῦ, Ἀγίου Ὄρους καὶ Ἀρδαμερίου Θεόκλητος

Ἀντιπροσωπεία Ἐκκλησίας Πολωνίας

† ὁ Λούτζ καὶ Πόζναν Σίμων

† ὁ Λούμπλιν καὶ Χέλμ Ἄβελ

† ὁ Μπιαλίστοκ καὶ Γκντάνσκ Ἰάκωβος

† ὁ Σιεμιατίτσε Γεώργιος

† ὁ Γκορλίτσε Παΐσιος

Ἀντιπροσωπεία Ἐκκλησίας Ἀλβανίας

† ὁ Κορυτσᾶς Ἰωάννης

† ὁ Ἀργυροκάστρου Δημήτριος

† ὁ Ἀπολλωνίας καὶ Φίερ Νικόλαος

† ὁ Ἑλμπασάν Ἀντώνιος

† ὁ Ἀμαντίας Ναθαναήλ

† ὁ Βύλιδος Ἄστιος

Ἀντιπροσωπεία Ἐκκλησίας Τσεχίας καὶ Σλοβακίας

† ὁ Πράγας Μιχαήλ

† ὁ Σούμπερκ Ἡσαΐας

† ὁ Ἑλβετίας Ἱερεμίας, ἐπὶ κεφαλῇς τῆς Πανορθόδοξου Γραμματείας τῆς Ἀγίας καὶ Μεγάλης Συνόδου

Αναλυτικά το μήνυμα της Αγίας και Μεγάλης Συνόδου:

Πρός τόν Ὁρθόδοξο λαό

καί κάθε ἄνθρωπο καλῆς θελήσεως

Ὑμνοῦμε καί δοξολογοῦμε τόν Θεό τῶν «οἰκτιρμῶν καὶ πάσης παρακλήσεως», διότι μᾶς ἀξίωσε νά συνέλθουμε τήν ἐβδομάδα τῆς Πεντηκοστῆς (18-26 Ἰουνίου 2016) στήν Κρήτη, ὅπου ὁ Ἀπόστολος Παῦλος καί ὁ μαθητής του Τίτος κήρυξαν τό Εὐαγγέλιο στά πρῶτα χρόνια τῆς ζωῆς τῆς Ἐκκλησίας. Εὐχαριστοῦμε τόν ἐν Τριάδι Θεό, διότι εὐδόκησε νά περατώσουμε μέ ὁμοψυχία τίς ἐργασίες τῆς Ἁγίας καί Μεγάλης Συνόδου τῆς Ὁρθοδοξίας, τήν ὁποία συγκάλεσε ὁ Οἰκουμενικός Πατριάρχης κ. Βαρθολομαῖος, μέ τήν ὁμόφρονη γνώμη τῶν Προκαθημένων τῶν κατά τόπους Ὁρθοδόξων Αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν.

Ἀκολουθώντας πιστά τό παράδειγμα τῶν Ἀποστόλων καί τῶν θεοφόρων Πατέρων μελετήσαμε καί πάλιν τό Εὐαγγέλιο τῆς ἐλευθερίας «ἧ Χριστὸς ἡμᾶς ἠλευθέρωσε» (Γαλ. 5:1). Θεμέλιο τῶν θεολογικῶν μας ἀναζητήσεων ὑπῆρξε ἡ βεβαιότητα ὅτι ἡ Ἐκκλησία δέν ζεῖ γιὰ τόν ἑαυτό της. Μεταδίδει τή μαρτυρία τοῦ Εὐαγγελίου τῆς χάριτος καί τῆς ἀληθείας καί προσφέρει σέ ὅλη τήν οἰκουμένη τά δῶρα τοῦ Θεοῦ: τήν ἀγάπη, τήν εἰρήνη, τήν δικαιοσύνη, τήν καταλλαγή, τήν δύναμη τοῦ Σταυροῦ καί τῆς Ἀναστάσεως καί τήν προσδοκία τῆς αἰωνιότητος.

1) Βασική προτεραιότητα τῆς Ἁγίας καί Μεγάλης Συνόδου ὑπῆρξε ἡ διακήρυξη τῆς ἐνότητος τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας. Στηριγμένη στή θεία Εὐχαριστία καί τήν Ἀποστολική Διαδοχή τῶν Ἐπισκόπων, ἡ ὑφισταμένη ἐνότητα εἶναι ἀνάγκη νά ἐνισχύεται καί νά φέρνει νέους καρπούς. Ἡ Μία, Ἁγία, Καθολική καί Ἀποστολική Ἐκκλησία εἶναι Θεανθρώπινη κοινωνία, πρόγευση καί βίωση τῶν Ἑσχάτων ἐντός τῆς Θείας Εὐχαριστίας. Ὡς μία διαρκῆς Πεντηκοστή εἶναι ἀσίγαστη προφητική φωνή, παρουσία καί μαρτυρία τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ τῆς ἀγάπης. Πιστή στήν ὁμόφωνη Ἀποστολική Παράδοση καί μυστηριακή ἐμπειρία ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία ἀποτελεῖ τήν αὐθεντική συνέχεια τῆς Μιᾶς, Ἁγίας, Καθολικῆς καί Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας, ὅπως ὁμολογεῖται στό Σύμβολο τῆς Πίστεως καί ἐπιβεβαιώνεται ἀπό τή διδασκαλία τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ Ἐκκλησία μας βιώνει τό μυστήριο τῆς θείας Οἰκονομίας στή μυστηριακή της ζωή μέ ἐπίκεντρο τή θεία Εὐχαριστία.

Ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία ἐκφράζει τήν ἐνότητα καί καθολικότητά της ἐν Συνόδῳ. Ἡ συνοδικότητα διαπνέει τήν ὀργάνωση, τόν τρόπο πού λαμβάνονται οἱ ἀποφάσεις καί καθορίζεται ἡ πορεία της. Οἱ Ὁρθόδοξες Αὐτοκέφαλες Ἐκκλησίες δέν ἀποτελοῦν συνομοσπονδία Ἐκκλησιῶν ἀλλά τήν Μία, Ἁγία, Καθολική καί Ἀποστολική Ἐκκλησία. Κάθε τοπική Ἐκκλησία, προσφέρουσα τήν θεία Εὐχαριστία, εἶναι ἡ ἐν τόπῳ παρουσία καί φανέρωση τῆς Μιᾶς, Ἁγίας, Καθολικῆς καί

Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας. Ὡς πρὸς τὴν Ὁρθόδοξο Διασπορά στίς διάφορες χῶρες τῆς ὑψηλίου, ἀπεφασίσθη νά συνεχισθεῖ ἡ λειτουργία Ἐπισκοπικῶν Συνελεύσεων μέχρι τὴν ἐφαρμογή τῆς κανονικῆς ἀκριβείας. Αὐτές ἀπαρτίζονται ἀπὸ τοὺς κανονικοὺς ἐπισκόπους, πού ὀρίζονται ἀπὸ τὴν κάθε Αὐτοκέφαλο Ἐκκλησία, οἱ ὁποῖοι ἐξακολουθοῦν νά ὑπάγονται σ' αὐτήν. Ἡ συνεπὴς λειτουργία τῶν Ἐπισκοπικῶν Συνελεύσεων ἐγγυᾶται τὸν σεβασμὸ τῆς Ὁρθοδόξου ἀρχῆς τῆς συνοδικότητος.

Κατὰ τίς ἐργασίες τῆς Ἀγίας καὶ Μεγάλης Συνόδου ἐτονίσθη ἡ σημασία τῶν Συνάξεων τῶν Προκαθημένων πού ἔχουν πραγματοποιηθεῖ καὶ διατυπώθηκε ἡ πρόταση ἡ Ἀγία καὶ Μεγάλη Σύνοδος νά καταστεῖ ἐπαναλαμβανόμενος Θεσμός.

2) Μετέχοντες στή Θεία Εὐχαριστία καὶ δεόμενοι ὑπὲρ τῆς οἰκουμένης ὀφείλουμε νά συνεχίσουμε τὴ λειτουργία μετὰ τῆ Θεία Λειτουργία καὶ νά δίδουμε τὴ μαρτυρία τῆς πίστεως πρὸς τοὺς ἐγγύς καὶ τοὺς μακράν, συμφώνως πρὸς τὴ σαφὴ ἐντολή τοῦ Κυρίου πρὸ τῆς Ἀναλήψεώς Του: «καὶ ἔσεσθέ μοι μάρτυρες ἐν τε Ἱερουσαλήμ καὶ ἐν πάσῃ τῇ Ἰουδαίᾳ καὶ Σαμαρείᾳ καὶ ἕως ἐσχάτου τῆς γῆς» (Πράξ. 1:8). Ὁ ἐπανευαγγελισμὸς τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ στίς σύγχρονες ἐκκοσμικευμένες κοινωνίες καὶ ὁ εὐαγγελισμὸς ἐκείνων πού ἀκόμη δὲν ἔχουν γνωρίσει τὸν Χριστὸ ἀποτελοῦν ἀδιάλειπτο χρέος τῆς Ἐκκλησίας.

3) Ἡ Ἐκκλησία μας ἀνταποκρινομένη στό χρέος νά μαρτυρεῖ τὴν ἀλήθεια καὶ τὴν ἀποστολικὴ της πίστη, ἀποδίδει μεγάλη σημασία στὸν διάλογο κυρίως μέ τοὺς ἑτεροδόξους Χριστιανούς. Μέ τὸν τρόπο αὐτὸ καὶ ὁ λοιπὸς χριστιανικὸς κόσμος γνωρίζει ἀκριβέστερα τὴ γνησιότητα τῆς Ὁρθοδόξου Παραδόσεως, τὴν ἀξία τῆς πατερικῆς διδασκαλίας, τὴ λειτουργικὴ ἐμπειρία καὶ τὴν πίστη τῶν Ὁρθοδόξων. Οἱ διάλογοι πού διεξάγει ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία δὲν σημαίνουν ποτέ συμβιβασμὸ σέ ζητήματα πίστεως.

4) Οἱ ἐκρήξεις φονταμενταλισμοῦ πού παρατηροῦνται στοὺς κόλπους διαφόρων θρησκειῶν ἀποτελοῦν ἔκφραση νοσηρῆς θρησκευτικότητος. Ὁ νηφάλιος διαθρησκευτικὸς διάλογος συμβάλλει σημαντικὰ στὴν προώθηση τῆς ἀμοιβαίας ἐμπιστοσύνης, τῆς εἰρήνης καὶ τῆς καταλλαγῆς. Τό λάδι τοῦ θρησκευτικοῦ βιώματος πρέπει νά χρησιμοποιεῖται γιὰ νά ἐπουλῶνει πληγές καὶ ὄχι γιὰ νά ἀναζωπυρῶνει τὴ φωτιά τῶν πολεμικῶν συρράξεων. Ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία καταδικάζει ἀπεριφράστως τὴν ἐπέκταση τῆς πολεμικῆς βίας, τοὺς διωγμούς, τὴν ἐκδίωξη καὶ δολοφονία μελῶν θρησκευτικῶν κοινοτήτων, τὸν ἐξαναγκασμὸ γιὰ τὴν ἀλλαγὴ τῆς θρησκευτικῆς πίστεως, τὴν ἐμπορία προσφύγων, τίς ἀπαγωγές, τὰ βασανιστήρια, τίς εἰδεχθεῖς ἐκτελέσεις. Καταγγέλλει τὴν καταστροφή ναῶν, θρησκευτικῶν συμβόλων καὶ μνημείων πολιτισμοῦ. Ὅλως ἰδιαιτέρως ἐκφράζει τὴν ἀγωνία της γιὰ τὴν κατάσταση τῶν Χριστιανῶν καὶ ὄλων τῶν διωκομένων

μειονοτήτων στη Μέση Ανατολή και άλλαχοῦ. Ἀπευθύνει ἑκκληση πρὸς τὴν παγκόσμια κοινότητα γιὰ τὴν προστασία τῶν γηγενῶν Ὁρθοδόξων καὶ τῶν ἄλλων Χριστιανῶν, καθὼς καὶ ὅλων τῶν πληθυσμῶν τῆς περιοχῆς, πού ἔχουν ἀπαράβατο δικαίωμα νὰ παραμείνουν στὴν πατρίδα τους ὡς ἰσότιμοι πολίτες. Ἡ Σύνοδός μας καλεῖ ὅλους τοὺς ἐμπλεκομένους νὰ καταβάλουν χωρὶς καθυστέρηση συστηματικές προσπάθειες γιὰ τὴν κατάπαυση τῶν πολεμικῶν συρράξεων στὴ Μέση Ανατολή καὶ ὅπου ἐξακολουθοῦν οἱ πολεμικές συγκρούσεις, καὶ τὸν ἐπαναπατρισμό τῶν ἐκδιωχθέντων.

Ὅπως ἰδιαιτέρως ἀπευθύνουμε ἑκκληση στοὺς ἰσχυροὺς τῆς γῆς γιὰ τὴν ἐπικράτηση τῆς εἰρήνης καὶ τῆς δικαιοσύνης στίς χῶρες προελεύσεως τῶν προσφύγων. Προτρέπουμε τίς πολιτικές ἀρχές, τοὺς πολίτες καὶ τοὺς Ὁρθοδόξους Χριστιανούς στίς χῶρες πού καταφεύγουν οἱ ἐξουθενωμένοι πρόσφυγες, νὰ συνεχίσουν νὰ προσφέρουν ἀπὸ τὸ περίσσευμα καὶ ἀπὸ τὸ ὑστέρημα τῶν δυνατοτήτων τους.

5) Ἡ σύγχρονη ἐκκοσμίκευση ἐπιδιώκει τὴν αὐτονόμηση τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ τὸν Χριστό καὶ τὴν πνευματικὴ ἐπιρροή της Ἐκκλησίας, τὴν ὁποία ταυτίζει αὐθαιρέτως μὲ τὸν συντηρητισμό. Ὁ Δυτικὸς ὅμως πολιτισμὸς φέρει ἀνεξίτηλη τὴ σφραγίδα τῆς διαχρονικῆς συμβολῆς τοῦ Χριστιανισμοῦ. Ἐπιπλέον, ἡ Ἐκκλησία ἀναδεικνύει τὴ σωτηριώδη σημασία τοῦ Θεανθρώπου καὶ τοῦ Σώματός Του, ὡς τόπο καὶ τρόπο τῆς ζωῆς ἐν ἐλευθερίᾳ.

6) Στὴ σύγχρονη προσέγγιση τοῦ γάμου, ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία θεωρεῖ τὴν ἀκατάλυτη ἀγαπητικὴ σχέση ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς «μυστήριον μέγα ... εἰς Χριστόν καὶ εἰς τὴν ἑκκλησίαν». Ὁμοίως ἀποκαλεῖ «ἐκκλησίαν μικράν» τὴν οἰκογένεια, ἡ ὁποία προκύπτει ἀπὸ τὸν γάμο καὶ ἀποτελεῖ τὴ μόνη ἐγγύηση γιὰ τὴν ἀνατροφή τῶν παιδιῶν.

Ἡ Ἐκκλησία διαρκῶς τονίζει τὴν ἀξία τῆς ἐγκρατείας. Ἡ χριστιανικὴ ἄσκηση διαφέρει ριζικά ἀπὸ οἰονδήποτε δυαρχικὸ ἀσκητισμό, ὁ ὁποῖος ἀποκόπτει τὸν ἄνθρωπο ἀπὸ τὴ ζωή καὶ τὸν συνάνθρωπο. Ἀντιθέτως, τὸν συνδέει μὲ τὴ μυστηριακὴ ζωή τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ ἐγκράτεια δέν ἀφορᾷ μόνο στὸν μοναχικὸ βίο. Τὸ ἀσκητικὸ ἥθος εἶναι χαρακτηριστικὸ τῆς χριστιανικῆς ζωῆς σέ ὅλες τίς ἐκφάνσεις της.

**

Ἡ Ἁγία καί Μεγάλη Σύνοδος ἐκτός τῶν συγκεκριμένων θεμάτων γιά τά ὁποῖα ἀποφάσισε, ἐπισημαίνει ἐπιγραμματικά καί τά ἐξῆς ὄντολογικά καί καίρια σύγχρονα ζητήματα:

7) Ὡς πρός τό θέμα τῶν σχέσεων τῆς χριστιανικῆς πίστεως καί τῶν θετικῶν ἐπιστημῶν, ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία ἀποφεύγει τήν κηδεμονία τῆς ἐπιστημονικῆς ἀναζητήσεως καί δέν λαμβάνει θέση πάνω σέ κάθε ἐπιστημονικό ἐρώτημα. Εὐχαριστεῖ τόν Θεό πού δωρίζει στούς ἐπιστήμονες τό χάρισμα νά ἀποκαλύπτουν ἄγνωστες πτυχές τῆς θείας Δημιουργίας. Ἡ σύγχρονη ἀνάπτυξη τῶν θετικῶν ἐπιστημῶν καί τῆς τεχνολογίας ἐπιφέρει ριζικές ἀλλαγές στή ζωή μας. Προσφέρει σημαντικές εὐεργεσίες ὅπως εἶναι ἡ διευκόλυνση τοῦ καθημερινοῦ βίου, ἡ ἀντιμετώπιση σοβαρῶν ἀσθενειῶν, ἡ εὐχερέστερη ἐπικοινωνία τῶν ἀνθρώπων, ἡ ἔρευνα τοῦ διαστήματος κ.λπ. Παρ' ὅλα αὐτά, ἔχει καί ποικίλες ἀρνητικές ἐπιπτώσεις, ὅπως εἶναι ἡ χειραγώγηση τῆς ἐλευθερίας, ἡ σταδιακή ἀπώλεια πολυτίμων παραδόσεων, ἡ καταστροφή τοῦ φυσικοῦ περιβάλλοντος, ἡ ἀμφισβήτηση τῶν ἠθικῶν ἀξιῶν. Ἡ ἐπιστημονική γνώση, ὅσο κι ἂν ἐξελίσσεται μέ ταχύτατους ρυθμούς, δέν κινητοποιεῖ τήν βούληση τοῦ ἀνθρώπου, οὔτε δίνει ἀπάντηση στά σοβαρά ἠθικά καί ὑπαρξιακά προβλήματα, στήν ἀναζήτηση γιά τό νόημα τῆς ζωῆς καί τοῦ κόσμου. Αὐτά ἀπαιτοῦν πνευματική προσέγγιση, τήν ὁποία ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία ἐπιχειρεῖ μέ τήν Βιοηθική πού βασίζεται στήν χριστιανική ἠθική καί στήν πατερική διδασκαλία. Ταυτόχρονα μέ τόν σεβασμό τῆς ἐλευθερίας τῆς ἐπιστημονικῆς ἔρευνας ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία ἐπισημαίνει τούς κινδύνους, οἱ ὁποῖοι ὑποκρύπτονται σέ ὀρισμένα ἐπιστημονικά ἐπιτεύγματα καί τονίζει τήν ἀξιοπρέπεια τοῦ ἀνθρώπου καί τόν θεῖο του προορισμό.

8) Ἡ σημερινή οἰκολογική κρίση εἶναι προφανές ὅτι ὀφείλεται σέ πνευματικά καί ἠθικά αἵτια. Οἱ ρίζες της συνδέονται μέ τήν πλεονεξία, τήν ἀπληστία καί τόν ἐγωισμό, πού ὀδηγοῦν στήν ἀλόγιστη χρήση τῶν φυσικῶν πόρων, τήν ἐπιβάρυνση τῆς ἀτμόσφαιρας μέ ζημιογόνους ρύπους καί τήν κλιματική ἀλλαγή. Ἡ χριστιανική ἀντιμετώπιση τοῦ προβλήματος ἀπαιτεῖ μετάνοια γιά τίς καταχρήσεις, ἐγκράτεια καί ἀσκητικό ἥθος, πού ἀποτελοῦν ἀντίδοτο στήν ὑπερκατανάλωση, συγχρόνως δέ, καλλιέργεια στόν ἄνθρωπο τῆς συνειδήσεως ὅτι εἶναι «οἰκονόμος», καί ὄχι κάτοχος τῆς δημιουργίας. Δέν παύει νά τονίζει ὅτι καί οἱ μελλοντικές γενεές ἔχουν δικαίωμα πάνω στά φυσικά ἀγαθά, πού μᾶς ἐμπιστεύθηκε ὁ Δημιουργός. Γιά αὐτό τό λόγο καί ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία συμμετέχει ἐνεργῶς στίς διάφορες διεθνεῖς οἰκολογικές προσπάθειες. Ὅρισε δέ τήν 1η Σεπτεμβρίου ὡς ἡμέρα προσευχῆς γιά τήν προστασία τοῦ φυσικοῦ περιβάλλοντος.

9) Ἀπέναντι στήν ἰσοπεδωτική καί ἀπρόσωπη ὁμογενοποίηση, ἡ ὁποία προωθεῖται

μέ ποικίλους τρόπους, ἡ Ὁρθοδοξία διακηρύττει τόν σεβασμό στήν ἰδιοπροσωπία ἀνθρώπων καί λαῶν. Ἀντιτίθεται στήν αὐτονόμηση τῆς οἰκονομίας ἀπό τίς βασικές ἀνάγκες τοῦ ἀνθρώπου καί στήν μετατροπή της σέ αὐτοσκοπό. Ἡ πρόοδος τοῦ ἀνθρωπίνου γένους δέν συνδέεται μόνο μέ τήν ἀνάπτυξη τοῦ βιοτικοῦ ἐπιπέδου ἢ μέ τήν πρόοδο τῆς οἰκονομίας εἰς βάρος τῶν πνευματικῶν ἀξιῶν.

10) Ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία δέν ἀναμειγνύεται στήν πολιτική. Ὁ λόγος της παραμένει διακριτός ἀλλά καί προφητικός, ὡς ὀφειλετική παρέμβαση ὑπέρ τοῦ ἀνθρώπου. Τά ἀνθρώπινα δικαιώματα βρίσκονται σήμερα στό κέντρο τῆς πολιτικῆς ὡς ἀπάντηση στίς σύγχρονες κοινωνικές καί πολιτικές κρίσεις καί ἀνατροπές, ἀποβλέποντας στήν προστασία τοῦ πολίτη ἀπό τήν αὐθαιρεσία τοῦ κράτους. Ἡ Ἐκκλησία μας προσθέτει ἐπίσης τίς ὑποχρεώσεις καί εὐθύνες τῶν πολιτῶν καί τήν ἀνάγκη συνεχοῦς αὐτοκριτικῆς πολιτικῶν καί πολιτῶν πρὸς οὐσιαστική βελτίωση τῆς κοινωνίας. Καί κυρίως τονίζει, ὅτι τό ὀρθόδοξο δέον περί ἀνθρώπου ὑπερβαίνει τόν ὀρίζοντα τῶν καθιερωμένων ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων, ὅτι «μείζων πάντων» εἶναι ἡ ἀγάπη, ὅπως τήν ἀποκάλυψε ὁ Χριστός καί τήν βίωσαν ὅσοι πιστά Τόν ἀκολούθησαν. Ἐπιμένει ἀκόμη ὅτι θεμελιῶδες δικαίωμα εἶναι καί ἡ προστασία τῆς θρησκευτικῆς ἐλευθερίας, δηλαδή τῆς ἐλευθερίας τῆς συνειδήσεως, τῆς πίστεως, τῆς λατρείας καί ὅλων τῶν ἀτομικῶν καί συλλογικῶν ἐκφράσεων αὐτῆς, συμπεριλαμβανομένου καί τοῦ δικαιώματος κάθε πιστοῦ καί κάθε θρησκευτικῆς κοινότητος νά τελοῦν ἐλεύθερα ἀπό κάθε κρατική παρέμβαση τά θρησκευτικά τους καθήκοντα, ὡς καί τό δικαίωμα τῆς δημόσιας διδασκαλίας τῆς θρησκείας.

11) Ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία ἀπευθύνεται στούς νέους, οἱ ὁποῖοι ἀναζητοῦν πληρότητα ζωῆς γεμάτη ἐλευθερία, δικαιοσύνη, δημιουργία ἀλλά καί ἀγάπη. Τούς καλεῖ νά συνδεθοῦν συνειδητά μέ τήν Ἐκκλησία Ἐκείνου πού εἶναι ἡ Ἀλήθεια καί ἡ Ζωή. Νά προσέλθουν προσφέροντας στό ἐκκλησιαστικό σῶμα τή ζωτικότητα, τίς ἀνησυχίες, τούς προβληματισμούς καί τίς προσδοκίες τους. Οἱ νέοι δέν ἀποτελοῦν ἀπλῶς τό μέλλον τῆς Ἐκκλησίας ἀλλά τό δυναμικό καί δημιουργικό παρόν ἐπὶ τοπικοῦ καί οἰκουμενικοῦ ἐπιπέδου.

12) Ἡ Ἀγία καί Μεγάλη Σύνοδος ἄνοιξε τόν ὀρίζοντά μας στή σύγχρονη πολύμορφη οἰκουμένη. Τόνισε τήν εὐθύνη μας μέσα στόν χῶρο καί τόν χρόνο, πάντοτε μέ προοπτική τήν αἰωνιότητα. Ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία, διατηρώντας ἀλώβητο τόν Μυστηριακό καί Σωτηριολογικό της χαρακτήρα, εἶναι εὐαίσθητη στόν πόνο, στίς ἀγωνίες καί στήν κραυγή γιά δικαιοσύνη καί εἰρήνη τῶν λαῶν. Εὐαγγελίζεται «ἡμέραν ἐξ ἡμέρας τὸ σωτήριον αὐτοῦ· ἀναγγέλουσα ἐν τοῖς ἔθνεσι τήν δόξαν αὐτοῦ, ἐν πᾶσι τοῖς λαοῖς τὰ θαυμάσια αὐτοῦ» (Ψαλμ. 95).

Ἄς δεηθοῦμε «ὁ Θεὸς πάσης χάριτος, ὁ καλέσας ὑμᾶς εἰς τὴν αἰώνιον αὐτοῦ δόξαν

ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ ὀλίγον παθόντας, αὐτὸς καταρτίσει ὑμᾶς, στηρίξει, σθενώσει, θεμελιώσει· αὐτῷ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων· ἀμήν» (Α΄ Πέτρ. 5:10,11).

† ὁ Κωνσταντινουπόλεως Βαρθολομαῖος, Πρόεδρος

† ὁ Ἀλεξανδρείας Θεόδωρος

† ὁ Ἱεροσολύμων Θεόφιλος

† ὁ Σερβίας Εἰρηναῖος

† ὁ Ρουμανίας Δανιήλ

† ὁ Νέας Ἰουστινιανῆς καὶ πάσης Κύπρου Χρυσόστομος

† ὁ Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος Ἱερώνυμος

† ὁ Βαρσοβίας καὶ πάσης Πολωνίας Σάββας

† ὁ Τιράνων καὶ πάσης Ἀλβανίας Ἀναστάσιος

† ὁ Πρέσοβ καὶ πάσης Τσεχίας καὶ Σλοβακίας Ραστισλάβ

Ἀντιπροσωπεῖα Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου

† ὁ Καρελίας καὶ πάσης Φιλλανδίας Λέων

† ὁ Ταλλίνης καὶ πάσης Ἑσθονίας Στέφανος

† ὁ Γέρων Περγάμου Ἰωάννης

† ὁ Γέρων Ἀμερικῆς Δημήτριος

† ὁ Γερμανίας Αὐγουστῖνος

† ὁ Κρήτης Εἰρηναῖος

† ὁ Ντένβερ Ἡσαΐας

† ὁ Ἀτλάντας Ἀλέξιος

† ὁ Πριγκηποννήσων Ἰάκωβος

† ὁ Προικοννήσου Ἰωσήφ

† ὁ Φιλαδελφείας Μελίτων

† ὁ Γαλλίας Ἐμμανουήλ

† ὁ Δαρδανελλίων Νικήτας

† ὁ Ντητροϊτ Νικόλαος

† ὁ Ἀγίου Φραγκίσκου Γεράσιμος

† ὁ Κισάμου καί Σελίνου Ἀμφιλόχιος

† ὁ Κορέας Ἀμβρόσιος

† ὁ Σηλυβρίας Μάξιμος

† ὁ Ἀδριανουπόλεως Ἀμφιλόχιος

† ὁ Διοκλείας Κάλλιστος

† ὁ Ἱεραπόλεως Ἀντώνιος, ἐπί κεφαλῆς τῶν Οὐκρανῶν Ὁρθοδόξων ἐν ΗΠΑ

† ὁ Τελμησοῦ Ἰώβ

† ὁ Χαριουπόλεως Ἰωάννης, ἐπί κεφαλῆς τῆς Πατριαρχικῆς Ἐξαρχίας τῶν ἐν τῇ Δυτικῇ Εὐρώπῃ Ὁρθοδόξων Παροικιῶν Ρωσικῆς Παραδόσεως

† ὁ Νύσσης Γρηγόριος, ἐπί κεφαλῆς τῶν Καρπαθορρώσων Ὁρθοδόξων ἐν ΗΠΑ

Ἀντιπροσωπεία Πατριαρχείου Ἀλεξανδρείας

† ὁ Γέρων Λεοντοπόλεως Γαβριήλ

† ὁ Ναϊρόμπι Μακάριος

† ὁ Καμπάλας Ἰωνᾶς

† ὁ Ζιμπάμπουε καί Ἀγκόλας Σεραφείμ

† ὁ Νιγηρίας Ἀλέξανδρος

† ὁ Τριπόλεως Θεοφύλακτος

† ὁ Καλῆς Ἑλπίδος Σέργιος

† ὁ Κυρήνης Ἀθανάσιος
† ὁ Καρθαγένης Ἀλέξιος
† ὁ Μουάνζας Ἱερώνυμος
† ὁ Γουϊνέας Γεώργιος
† ὁ Ἑρμουπόλεως Νικόλαος
† ὁ Εἰρηνουπόλεως Δημήτριος
† ὁ Ἰωαννουπόλεως καί Πρετορίας Δαμασκηνός
† ὁ Ἄκκρας Νάρκισσος
† ὁ Πτολεμαΐδος Ἐμμανουήλ
† ὁ Καμερούν Γρηγόριος
† ὁ Μέμφιδος Νικόδημος
† ὁ Κατάγκας Μελέτιος
† ὁ Μπραζαβίλ καί Γκαμπόν Παντελεήμων
† ὁ Μπουρούντι καί Ρουάντας Ἰννοκέντιος
† ὁ Μοζαμβίκης Χρυσόστομος
† ὁ Νιέρι καί Ὅρους Κένυας Νεόφυτος

Ἀντιπροσωπεία Πατριαρχείου Ἱεροσολύμων

† ὁ Φιλαδελφείας Βενέδικτος
† ὁ Κωνσταντίνης Ἀρίσταρχος
† ὁ Ἰορδάνου Θεοφύλακτος
† ὁ Ἀνθηδῶνος Νεκτάριος
† ὁ Πέλλης Φιλούμενος

Ἀντιπροσωπεία Ἐκκλησίας Σερβίας

† ὁ Ἀχρίδος καί Σκοπίων Ἰωάννης
† ὁ Μαυροβουνίου καί Παραθαλασσίας Ἀμφιλόχιος
† ὁ Ζάγκρεμπ καί Λιουμπλιάνας Πορφύριος
† ὁ Σιρμίου Βασίλειος
† ὁ Βουδιμίου Λουκιανός
† ὁ Νέας Γκρατσάνιτσας Λογγῖνος
† ὁ Μπάτσκας Εἰρηναῖος
† ὁ Σβορνικίου καί Τούζλας Χρυσόστομος
† ὁ Ζίτσης Ἰουστῖνος
† ὁ Βρανίων Παχώμιος
† ὁ Σουμαδίας Ἰωάννης
† ὁ Μπρανιτσέβου Ἰγνάτιος
† ὁ Δαλματίας Φώτιος
† ὁ Μπίχατς καί Πέτροβατς Ἀθανάσιος
† ὁ Νίκσιτς καί Βουδίμλιε Ἰωαννίκιος
† ὁ Ζαχουμίου καί Ἐρζεγοβίνης Γρηγόριος
† ὁ Βαλιέβου Μιλούτιν
† ὁ ἐν Δυτικῇ Ἀμερικῇ Μάξιμος
† ὁ ἐν Αὐστραλῖα καί Νέα Ζηλανδία Εἰρηναῖος
† ὁ Κρούσεβατς Δαυίδ
† ὁ Σλαυονίας Ἰωάννης
† ὁ ἐν Αὐστρία καί Ἑλβετία Ἀνδρέας
† ὁ Φραγκφούρτης καί ἐν Γερμανία Σέργιος

† ὁ Τιμοκίου Ἰλαρίων

Ἀντιπροσωπεία Ἐκκλησίας Ρουμανίας

† ὁ Ἰασίου καὶ Μολδαβίας καὶ Μπουκοβίνης Θεοφάνης

† ὁ Σιμπίου καὶ Τρανσυλβανίας Λαυρέντιος

† ὁ Βάντ, Φελεάκ καὶ Κλούζ καὶ Κλούζ, Ἄλμπας, Κρισάνας καὶ Μαραμοῦρες Ἀνδρέας

† ὁ Κραϊόβας καὶ Ὀλτενίας Εἰρηναῖος

† ὁ Τιμισοάρας καὶ Βανάτου Ἰωάννης

† ὁ ἐν Δυτικῇ καὶ Νοτίῳ Εὐρώπῃ Ἰωσήφ

† ὁ ἐν Γερμανίᾳ καὶ Κεντρικῇ Εὐρώπῃ Σεραφεῖμ

† ὁ Τιργοβιστίου Νήφων

† ὁ Ἄλμπα Ἰούλια Εἰρηναῖος

† ὁ Ρώμαν καὶ Μπακάου Ἰωακείμ

† ὁ Κάτω Δουνάβεως Κασσιανός

† ὁ Ἀράντ Τιμόθεος

† ὁ ἐν Ἀμερικῇ Νικόλαος

† ὁ Ὁράντεα Σωφρόνιος

† ὁ Στρεχαίας καὶ Σεβερίνου Νικόδημος

† ὁ Τουλσέας Βησσαρίων

† ὁ Σαλάζης Πετρώνιος

† ὁ ἐν Οὐγγαρίᾳ Σιλουανός

† ὁ ἐν Ἰταλίᾳ Σιλουανός

† ὁ ἐν Ἰσπανίᾳ καὶ Πορτογαλίᾳ Τιμόθεος

† ὁ ἐν Βορείῳ Εὐρώπῃ Μακάριος

† ὁ Πλοεστίου Βαρλαάμ, Βοηθός παρὰ τῷ Πατριάρχῃ

† ὁ Λοβιστέου Αἰμιλιανός, Βοηθός παρὰ τῷ Ἀρχιεπισκόπῳ Ριμνικίου

† ὁ Βικίνης Ἰωάννης Κασσιανός, Βοηθός παρὰ τῷ Ἀρχιεπισκόπῳ ἐν Ἀμερικῇ

Ἀντιπροσωπεῖα Ἐκκλησίας Κύπρου

† ὁ Πάφου Γεώργιος

† ὁ Κιτίου Χρυσόστομος

† ὁ Κυρηνείας Χρυσόστομος

† ὁ Λεμεσοῦ Ἀθανάσιος

† ὁ Μόρφου Νεόφυτος

† ὁ Κωνσταντίας – Ἀμμοχώστου Βασίλειος

† ὁ Κύκκου καὶ Τηλλυρίας Νικηφόρος

† ὁ Ταμασοῦ καὶ Ὁρεινῆς Ἡσαΐας

† ὁ Τριμυθοῦντος καὶ Λευκάρων Βαρνάβας

† ὁ Καρπασίας Χριστοφόρος

† ὁ Ἀρσινόης Νεκτάριος

† ὁ Ἀμαθοῦντος Νικόλαος

† ὁ Λήδρας Ἐπιφάνιος

† ὁ Χύτρων Λεόντιος

† ὁ Νεαπόλεως Πορφύριος

† ὁ Μεσαορίας Γρηγόριος

Ἀντιπροσωπεῖα Ἐκκλησίας Ἑλλάδος

† ὁ Φιλίππων, Νεαπόλεως καὶ Θάσου Προκόπιος

† ὁ Περιστερίου Χρυσόστομος

† ὁ Ἡλείας Γερμανός

† ὁ Μαντινείας καὶ Κυνουρίας Ἀλέξανδρος

† ὁ Ἄρτης Ἰγνάτιος

† ὁ Διδυμοτείχου, Ὁρεστιάδος καὶ Σουφλίου Δαμασκηνός

† ὁ Νικαίας Ἀλέξιος

† ὁ Ναυπάκτου καὶ Ἀγίου Βλασίου Ἱερόθεος

† ὁ Σάμου καὶ Ἰκαρίας Εὐσέβιος

† ὁ Καστορίας Σεραφεῖμ

† ὁ Δημητριάδος καὶ Ἀλμυροῦ Ἰγνάτιος

† ὁ Κασσανδρείας Νικόδημος

† ὁ Ὑδρας, Σπετσῶν καὶ Αἰγίνης Ἐφραίμ

† ὁ Σερρῶν καὶ Νιγρίτης Θεολόγος

† ὁ Σιδηροκάστρου Μακάριος

† ὁ Ἀλεξανδρουπόλεως Ἀνθιμος

† ὁ Νεαπόλεως καὶ Σταυρουπόλεως Βαρνάβας

† ὁ Μεσσηνίας Χρυσόστομος

† ὁ Ἰλίου, Ἀχαρνῶν καὶ Πετρουπόλεως Ἀθηναγόρας

† ὁ Λαγκαδᾶ, Λητῆς καὶ Ρεντίνης Ἰωάννης

† ὁ Νέας Ἰωνίας καὶ Φιλαδελφείας Γαβριήλ

† ὁ Νικοπόλεως καὶ Πρεβέζης Χρυσόστομος

† ὁ Ἱερισσοῦ, Ἀγίου Ὁρους καὶ Ἀρδαμερίου Θεόκλητος

Ἀντιπροσωπεία Ἐκκλησίας Πολωνίας

† ὁ Λούτζ καὶ Πόζναν Σίμων

† ὁ Λούμπλιν καὶ Χέλμ Άβελ

† ὁ Μπιαλύστοκ καὶ Γκντάνσκ Ἰάκωβος

† ὁ Σιεμιατίτσε Γεώργιος

† ὁ Γκορλίτσε Παΐσιος

Άντιπροσωπεία Ἐκκλησίας Ἀλβανίας

† ὁ Κορυτσᾶς Ἰωάννης

† ὁ Ἀργυροκάστρου Δημήτριος

† ὁ Ἀπολλωνίας καὶ Φιέρ Νικόλαος

† ὁ Ἐλμπασάν Ἀντώνιος

† ὁ Ἀμαντίας Ναθαναήλ

† ὁ Βύλιδος Ἄστιος

Άντιπροσωπεία Ἐκκλησίας Τσεχίας καὶ Σλοβακίας

† ὁ Πράγας Μιχαήλ

† ὁ Σούμπερκ Ἡσαΐας

† ὁ Ἑλβετίας Ἱερεμίας, ἐπὶ κεφαλῇς τῆς Πανορθοδόξου Γραμματείας τῆς Ἀγίας καὶ Μεγάλης Συνόδου